

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
ČETRTEK
13. APR.
1995

Letnik 50
Štev. 15 (2801)

Cena 10 šil.
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Poštni urad
9020 Celovec
P. b. b.

OBISK

Pelhan in Vencelj v Pliberku in Globasnici

Zaključka letošnjega Globaškega kulturnega tedna preteklo nedeljo sta se udeležila tudi slovenski minister za kulturo Sergej Pelhan in državni sekretar v ministrstvu za zunanje zadeve Peter Vencelj. Pred tem sta se v Pliberku srečala s predstavniki slovenskih društev in ustanov, pogovor pa je tekel o načrtovani gradnji prepotrebne kulture doma in seveda o pomoči Slovenije pri njej. Popoldne sta prisostvovala slavnostnemu zaključku globaškega kulturnega tedna, na katerem so Globašani Petra Vencelja razglasili za častnega člana domačega Slovenskega kulturnega društva. Na zelo odmevnem zaključku v farni dvorani so igralci sosednjega SPD »Edinost« iz Štebna premierno uprizorili igro Čevljar baron v režiji Alojza Gregoriča.

VALENTIN OMAN

Stele v spomin žrtvam

V spomin žrtvam nasilja in vojne in kot prispevek k letošnjemu opominskemu letu je Valentin Oman v predverju Mohorjeve družbe v Celovcu dal postaviti tri železne stebre – stele. Raztresene črke na rjaveči kovini simbolizirajo raztrosena, razcefrana in pozabljena imena nešteti žrtev nasilja in vojne, v višino štrleči železni stebri pa kot simbolično mostiče v večnost ponazarjajo človekovo željo in hrepenenje po božji, nadnaravni in onostranski harmoniji. Stebre so postavili v torek, 4. aprila.

Slovensko prosvetno društvo »Zarja«

vabi na ponovitev groteskne komedije

ŽARKA PETANA

»Poslednja vojna njegovega veličanstva«

na velikonočni ponedeljek,

17. aprila 1995,

ob 19.30

v farni dvorani
v Železni Kapli

Nastopa:
Domača igralska
skupina SPD »Zarja«
Režija:
Leopold Zunder

Vesele velikonočne praznike želijo vsem Zveza slovenskih organizacij, Zveza slovenskih žena, Zveza koroških partizanov, Slovenska prosvetna zveza, Tiskarna Drava ter uredništvo Slovenskega vestnika. Prihodnjo izdajo SV boste zaradi praznikov prejeli v petek, 21. aprila.

Sosvet o radiu, financah in SE

Na seji sosveta za slovensko narodno skupnost pri uradu zveznega kanclerja pretekli petek v Celovcu je tekla beseda tudi v zadevi razširitve slovenskih radijskih oddaj. Sosvet je ponovno potrdil svoj sklep, da naj bi prišlo do razširitve v okviru javnopravnega ORF. Rešitev, ki bi šla na škodo obstoječega slovenskega sporeda pri ORF, ni sprejemljiva. Sosvet bo na osnovi novega predloga zvezne vlade ponovno obravnaval vprašanje razširitve slovenskih radijskih oddaj.

Sosvet je sprejel tudi predlog za porazdelitev finančnih sredstev za slovensko narodno skupnost v letu 1995. Parlament je zvišal proračun za avstrijske manjšine za 10 milijonov na 52 milijonov šilingov. Od tega bo dobila slovenska narodna skupnost na Koroškem med 17,5 in 18 milijoni.

Osrednja tema tokratne seje sosveta pa je bila predstavitev konvencij za manjšinsko zaščito Sveta Evrope. Sodelavec kabineta generalnega sekretarja Sveta Evrope dr. Phillip Blair je na seji obširno predstavil Listino evropskih manjšinskih in regionalnih jezikov ter Okvirno konvencijo za zaščito narodnostnih manjšin. Obe konvenciji je podpisala že vrsta držav, med njimi tudi Avstrija

in Slovenija. Zdaj je v postopku ratifikacija.

S tema konvencijama želi Svet Evrope podpreti sožitje v smislu »medkulturnosti, dvojezičnosti in tolerance«, obe pa predstavljata »večkulturno rešitev za Evropo« je poudaril Phillip Blair.

V Listini evropskih manjšinskih in regionalnih jezikov Svet Evrope predpisuje državam člani-

cam ukrepe, s katerimi naj bi bili zaščiteni ti jeziki. V Okvirni konvenciji pa Svet Evrope definira manjšinske pravice kot »človekove kulturne pravice«. V ospredje postavlja pravico do ohranitve jezika, kulture, kulturnih tradicij in identitete. Svet Evrope odklanja sistem kolektivnih manjšinskih pravic in se zavzema za pravice posameznika.

ZASEDALA ODBORA ZSO

Upravni in nadzorni odbor ZSO sta na svoji pretekli seji obravnavala aktualna vprašanja manjšinske zaščite na Koroškem, odnosov ZSO do NSKS in do R Slovenije ter o reorganizaciji ZSO. Med drugim sta sprejela tudi stališča do volitev v »novi« NSKS.

1. ZSO poudarja, da je pravica vsake organizacije na Koroškem, da se reorganizira, legitimna.

2. ZSO obvešča svoje člane, aktiviste in simpatizerje, da pri volitvah v »novi« NSKS ne sodelujejo. Govoričenje, da pri teh volitvah sodelujejo vsi koroški Slovenci, ni resnično.

3. Volitev NSKS se bodo udeležili pač člani slovenske narodne skupnosti, ki se strinjajo s po-

litičnim profilom te organizacije. Tisti, ki podpirajo levo-liberalno opcijo znotraj manjšine, pri volitvah NSKS ne bodo sodelovali.

4. ZSO poziva svoje člane, aktiviste in simpatizerje, da naj se ne dajo zavesti od propagande, ki ustvarja vtis, da naj bi šlo za poenotenje obeh organizacij. ZSO vztraja na zgodovinsko zrasli pluralni organizacijski strukturi, ki tudi ustreza realnim okoliščinam, v katerih slovenska manjšina na Koroškem živi.

5. ZSO se še vedno zavzema za ustanovitev koordinacijskega odbora kot usklajevalnega organa slovenske manjšine na Koroškem, v katerem naj bi bile enakopravno zastopane vse politične struje koroških Slovencev.

Delegacija Narodnega sveta koroških Slovencev je te dni obiskala nekatere politične stranke v Sloveniji, da bi jih prepričala o svojem konceptu. Na prvi pogled lepo in prav. Ko pa človek zve za vsebino razgovorov, se lahko samo še čudi. Ob tem mu pride na misel star izrek, ki pravi, da se zgodovina ponovi dvakrat, prvič kot katastrofa in drugič samo še kot farsa.

Predsednik NSKS dr. Matjež Grilc je svojim sogovornikom dokaj banalno razložil konflikt med obema osrednjima organizacijama koroških Slovencev: poenotenje organizacij zavirajo **plačani funkcionarji Zveze slovenskih organizacij**, ta pa na Koroškem ne zastopa več kot sto ljudi. Ob tem je zahteval, da Slovenija prisili ZSO v poenotenje.

Kaj naj rečem k temu?

1. V svežem spominu mi je ginja nemških nacionalistov v sedemdesetih letih, ko so trobili, da na Koroškem delajo zgago zgolj od Jugoslavije **plačani funkcionarji**. Upam, da bo slovenski parlament ugodil zahtevi ZSO, da naj se objavijo vsa pretekla finančna prenakačila na Koroško, všteti dotacije in kredite zasebnikom. Ta paralela je dovolj zgovorna in prikazuje, kako se deli slovenske desnice na Koroškem spre-

nevedajo in se idejnopolično poslužujejo koroških miselnih vzorcev iz sedemdesetih let.

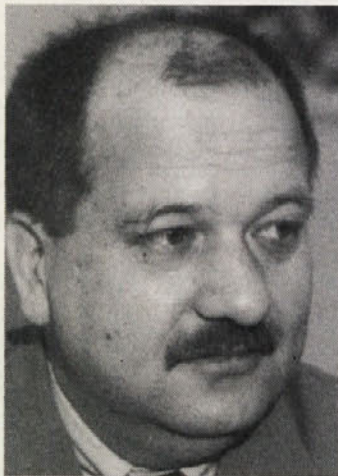
2. Trditev, da ZSO na Koroškem ne zastopa več kot sto ljudi, je prvoaprilska šala.

3. Kaj torej tiči za temi absurdnimi tezami NSKS? Odgovor na to je večplasten. Slovensko desnico na Koroškem je po osamosvojitvi Slovenije vsekar zajela nekakšna nacionalna evforija, v kateri se je uveljavila teza, da je dvojnost koroških organizacijskih struktur »sad komunističnega režima v Jugoslaviji« in da zdaj po osamosvojitvi zanjo ni več mesta. Ta miselnost se ujema z mišljenjem nekaterih političnih prv-

kov v Sloveniji. Najbolj radikalno je to formuliral bivši obrambni minister Janez Janša lansko leto v svojem predavanju v Dragi. Posledica tega bi bila, da je manjšina politično podaljšana roka Slovenije, da uporabim milo interpretacijo tega predavanja. Osnova take politike pa je združitev manjšine na najbolj radikalno-nacionalnih parolah, ki nujno vodi v enoumje, kajti volitve na takih osnovah potekajo po liniji, kdo je najbolj radikalen Slovenec.

Če se NSKS želi profilirati na takih osnovah, je to njego-

KOMENTAR

Piše dr. Marjan Sturm

Ironija zgodovine

va stvar. ZSO odklanja tako politiko in vztraja na pluralnosti organizacijskih struktur.

4. Pobuda NSKS, da naj bi Slovenija ZSO prisilila v združitev, je absurda. Celokomunistični režim v bivši Jugoslaviji je akceptiral dvojnost organiziranosti koroških Slovencev in danes je jasno in dokazano, da je NSKS od svoje ustanovitve dalje »pod mizo« prejemal finančno podporo.

V resnici gre za insceniran konflikt: NSKS je zapustil Koordinacijski odbor koroških Slovencev in ga tudi ne želi reak-

tivirati, v zameno pa ponuja neko obliko ugotavljanja manjšine, nekateri politiki v Sloveniji pa to podpirajo, ker so »koroški Slovenci pač tako skregani«.

5. Svet Evrope je pred kratkim sprejel okvirno konvencijo za zaščito manjšin, ki predstavlja pomembno zarezo v mednarodni manjšinski zaščiti. V njem manjšinske pravice definira kot človekove kulturne pravice, torej se zavzema za jezik, kulturo in kulturne tradicije. Z medkulturnim dialogom naj bi se reševalo sožitje in sodelovanje. Temu nasproti stoji koncept manjšinske politike, ki vidi v manjšinah politični kolektiv, ki naj bi se tako

tudi artikuliral. Tak koncept, ki ga zagovarja tudi NSKS in ki ga je ob zadnjih deželnozborskih volitvah podprlo natančno 3327 volilcev, nujno vodi v merjenje nacionalnih sil med manjšino in večino in ga je vedno mogoče zlorabiti za iredentistične namene, bodisi z ene, bodisi z druge strani.

6. Koroški Slovenci smo preštevanje kot kriterij za manjšinsko zaščito vedno odklanjali, NSKS pa si očitno znotraj narodne skupnosti tako preštevanje želi, čeprav so zadnje volitve pokazale, da takemu kon-

ceptu sledi le manjši del volilcev. To je očitno manjšina znotraj manjšine.

7. Vprašanje je, kdo koga zastopa. Koncept NSKS, ki zagovarja nacionalno priznanje k narodni skupnosti v smislu priznanja k političnemu kolektivu, torej pomeni, da zastopa samo tiste, ki se priznavajo k političnemu kolektivu, torej tistih 3327 oseb. Koncept človekovih kulturnih pravic pa pojmuje narodne skupnosti veliko širše in bolj liberalno. Torej na eni strani priznanje k političnemu kolektivu z vsemi pozitivnimi in negativnimi posledicami, na drugi strani pa priznanje k kulturnim tradicijam, dvojezičnosti, sožitju, skupnim regionalnim koreninam ipd.

8. ZSO odklanja merjenje sil, ker to nikomur ne koristi. Očitno pa je, da NSKS želi v bodoče voditi politiko destruktivnega obračunavanja znotraj narodne skupnosti. Zato bo potrebno, da Avstrija omogoči glasovanje. Zagovorniki linije NSKS se bodo pač vpisali v etnični kataster. Okvirna listina Sveta Evrope omogoča tudi liberalno interpretacijo pripadnosti k narodni skupnosti. Reforma zakona o narodnostnih skupnostih, ki se pripravlja, bo morala vključevati tudi možnost za tako glasovanje. Za tako rešitev se bo prizadevala tudi ZSO. ■

S seje sosveta minuli teden, na kateri je sodeloval tudi sekretar v kabinetu Sveta Evrope Phillip Blair

MEDNARODNO SREČANJE

MENS - Mladina evropskih narodnih skupnosti

Minulo soboto se je začel v Celovcu velikonočni seminar mednarodne mladinske organizacije MENS. Nekdaj podorganizacija FUEV, se je l. 1984 osamosvojila. Vanjo je danes včlanjenih 80 mladinskih manjšinskih organizacij iz raznih evropskih držav, okoli 30 pa jih sodeluje brez rednega član-

stva. Seminar pred veliko nočjo je vsakoletni višek delovanja, kjer se delegati srečajo, si izmenjavajo mnenja in izkušnje, organizirajo predavanja, simpozije in kulturne prireditve.

Letošnji seminar nosi naslov in moto »Grenzen zwischen Nationalismen und nationalem

Bewußtsein«. V sedmih delavnicah bodo obravnavali teme: možnost izobrazbe v materinščini, politično zastopstvo, ženska v narodni skupnosti, meje med nacionalizmom in nacionalno zavestjo, etnologija, keramika in ples.

V ponedeljek pa so udeležence seminarja svečano sprejeli zastopniki političnega življenja na Koroškem v dvorani grbov v deželnem zboru in župan mesta Celovec Guggenberger. Več o seminarju drugič. S. W.

NASILJE NAD TUJCI V NEMČIJI

Statistika ali druga plat resnice

»Politika, nasilje in pedagogika v središču Evrope« je bilo naslov predavanja, ki ga je imel na celovski univerzi profesor mainške univerze za socialno pedagogiko dr. Franz Hamburger.

Predavatelj je izhajal iz uradnih podatkov, da se je lani v Nemčiji znižalo število nasilnih dejanj proti tujcem. A pod znanstveno in strokovno lečo so se ti podatki izkazali kot napačni, kajti policija je za napad ali zločin na in proti tujcem ocenila samo tista dejanja, ki so bila jasna kot beli dan. Če pa je bilo le mogoče, se jim je izognila z birokratskimi in neobveznimi formulacijami kot »neznani storilci in neznani motivi«, pa čeprav so bili prizadeti tujci. Sem sodijo tudi antisemitska dejanja, kot npr. pomazanje judovskih nagrobnih kamnov, spomenikov ali sinagog.

Nasilje med mladino je postalo znamenje vseh družb, ki se spreminjajo ali propadajo in v katerih so stare norme in konvencije povsem izgubile svoj pomen. Hoyerswerda, Mölln, Rostock / Rastoki in Sollingen pa so postali simbol nemškega mladinskega nasilja nad tujci. Po Hamburgerjevem mnenju sta »etnizacija politike« in »politika socialne neenakosti« okvirna podlaga za rast nasilja med mladino. Etnizacija politike namreč omogoča usmerjanje nasilnega potenciala proti delu družbe ali osebam, ki so bile določene kot

objekt nasilja. Posledica politike socialne neenakosti, ki se v Nemčiji začneja l. 1982, pa so vse večje socialne škarje: bogati sloji na eni strani so vse bolj ekskluzivni, na drugi strani pa revščina ni več omejena le na najnižje sloje. Tujci in azilanti vse bolj postajajo tarča socialno in etnično motiviranega sovraštva in jih zato tudi vse bolj odpravljajo na rob družbe. Izkazalo se je, da je mladina nasilna zaradi socialnega deficita in ne tolikanj zaradi desnoekstremne opredelitve.

Razstava

Predavanje dr. Hamburgerja, ki je tudi sodelavec mednarodnega Erasmusovega sklada, je bilo namenjeno desetletnici študijskega projekta »Medkulturno učenje«. Njegovi pobudniki, Peter Gstettner, Dietmar Larcher, Georg Gombos in Vladimir Wakounig, so na kratko opisali razvoj tega projekta. Njegovi začetki segajo v takratno politično borbo o usodi dvojezičnega šolstva na Koroškem, v katero je celovška univerza zelo strokovno in odločno posegla in bila zaradi tega nešteto krat deležna »koroških« napadov. Projekt »Medkulturno učenje« je medtem dobil vseevropske razsežnosti in postal del Erasmusovega programa in drugih evropskih raziskovalnih ustanov. Vso podporo je projektu obljubil tudi dekan fakultete Klaus Böckmann. F. W.

Civilno taborišče na slovenski strani II.

Glavni kuhar je bil Avstrijec Hans (?), suhljat človek. Že leta 1943 ga je zamenjal velik in debel Nemec Opel. Imel je trdo nogo in zelo rad je pil. V kuhinji je bilo zaposlenih precej ljudi, saj se je kuhalo tudi za policiste in orožnike. Med osebjem je bilo 9 žensk, med njimi Greta Bučinel, Kristina Tršinar in Anica Brejz iz Tržiča ter Marija Čarman, Angela Bizjak, Marija Dovžan iz Sv. Ane.

Poleg žensk so v kuhinji kot pomočniki delali še: brata Franc in Janez Dobrin iz Tržiča, Tomaž Orehek iz Žej (mobiliziran v partizane septembra 1944), Maks Vrzel iz Vidma ob Ščavnici in Jože Halužan iz Tržiča (odšel v partizane februarja 1944). Za težja dela so imeli nekoliko slaboumnega Jošca iz Sv. Ane in pijančka Roka Čatarja, ki je hodil k šentanskim kmetom po mleko, v kanglici pa je imel skrito meso in drugo hrano in jo menjal za alkoholne pijače.

Glavni skladiščnik in bolničar je bil Peter Novak iz Tacna pri Ljubljani, po poklicu trgovec. Na Ljubelj je prišel med prvimi 1. 1943, ko so začeli postavljati prvo barako in majhno kuhinjo. Ostal je do aprila 1945. Imel je zvezo s partizani (Janko Tišler, Janko Mokorel) in dajal odeje, hrano ter pošiljal poročila.

Kot kantinerka v civilnem taborišču je leta 1943 delala domačinka Valentina Valjavec (Jurjeva Tinca), ki je stanovala doma pod taboriščem. Po pijačo je hodila v Podgoro (Unterbergen), po tobak pa v Celovec. Bila je nemško usmerjena (ko je bil 20. 7. 1944 atentat na Hitlerja, je jokala). Pri Perchtu je pomagala pri izdaji in kontroli kart za prehrano, tobak in obleko in jih nosila žigosat v Celovec. Z Novakom je hodila tudi tolmačit k dr. Ramsauerju in potem postala pomožna bolničarka za civilne delavce. Ob koncu avgusta 1944 ji je nadzornik Putz odpovedal službo. Pozneje se je zaposlila v Celovcu in Borovljah kot pomožna bolničarka. V tistem času je pogosto hodila domov na Ljubelj oziroma obiskovala esesovskega komandanta Winklerja. To so opazili interniranci in civilni delavci. Francoski kaznjenec Jean Hector je bil o Valentini nem obisku pri komandantu obveščene od rapportführerja Binderja. Po njenem obisku je bil komandant vedno dobre volje. Bila je privlačne zunanosti in mehkega srca. Včasih je dala internirancem naskrivaj tudi kakšno cigareto ali pa krompir. Nekega poletnega dne 1. 1943 je dala med odpadke

6 Mauthausen na Ljubelju

Piše Janko Tišler

krompir za internirance, kar je opazil stražar in jo naznanil. Komandant Ludolf jo je nahljil. Winkler ji je dovolil, da internirancem lahko da kašno cigareto, a tako, da on tega ne bo videl, hkrati pa naj kaj da tudi stražarju. Ko je Winkler 8. 5. 1945 bežal na koroško stran, ga je Tinca pričakala na cesti, ko je šel proti Borovljam, seveda že brez oficirskih in esesovskih oznak. Takoj po vojni jo je angleška vojna policija aretirala in odpeljala v celovške zapore in po 14-dnevnem zaslišanju izpustila. Njej v prid je govoril tudi glavni taboriščni pisar interniranec Karl Weber. Izjavil

je, da je bila prijazna in da je ob priložnostih dala internirancem tudi pijačo. Francoski kaznjenec Louis Balsan je o njej zapisal: »Esesovski komandant Winkler je imel jugoslovansko priležnico Valentino Valjavec, ki je bila natakarka v jedilnici civilnega taborišča. Priznavamo, da ji dolgujemo neke vrste zahvalo, kajti potem, ko ga je »zadovoljila«, je izgledalo, da je bil z nami manj krvoločen.«

Nadzorstvo nad prebivalci civilnega taborišča sta imeli uprava in policija, glede vojaških obveznosti pa občina Sv. Ana, ki je od taboriščne uprave sprejemala sezname na Ljubelju zaposlenih civilnih delavcev vse do sredine 1. 1944. Župan takratne šentanske občine Wilhelm Schubert, tajnik Karl Kušar in uslužbenec Dolžan so prišli v letu 1943 tudi na Ljubelj in si ob tem ogledali še dela v predoru.

V zgodnjem poletju 1943. l. so se dela zelo razširila in firma je potreboval nove delavce, posebno še zaradi tega, ker so v maju nemške oblasti na Gorenjskem poklicale v vojsko že letnike 1916–1919, v avgustu pa še letnik 1926. Porazi nemške vojske v Afriki in na ruski fronti, kakor tudi velika aktivnost partizanskega gibanja na Gorenjskem, so povzročili tudi odhod nekaterih delavcev v partizane. Da bi omejili sobotno odhajanje delavcev domov (ob ponedeljkih se marsikateri

ni vrnil na delo!), je firma po dogovoru s policijo in eses uvedla pod taboriščem policijsko oz. esesovsko stražo in postavila zapornico. Delavci, ki so hoteli proti Tržiču, so morali imeti dovoljenje. Na koroško stran pa, razen Nemcev, niso smeli, ker je bila na vrhu Ljubelja stalna orožniška straža že od začetka okupacije.

V mešanici narodnosti je vladalo med delavci veliko nezaupanje, posebno še do tistih, ki so prišli iz nemških zaporov. Poleg tega so imeli priložnost vsak dan videti postopke esesovcev s kaznjenci in njihov strašen izgled. Dogajalo se je

koder so osumljene poslali bodisi v Tržič ali pa v Kranj. Ko je 28. oktobra 1943 na koroški strani pobegnil francoski interniranec Alfred Lecuron (izkoristil je meglo), so esesovci in policisti preiskali vse taborišče.

Ko so 29. aprila 1944 pobegnili trije interniranci, nihče od civilnih delavcev ni smel skozi predor, kar je najbolj prizadelo delavce na koroški strani. V maju 1944 je nekaj delavcev spet odšlo v partizane.

Ob koncu junija 1944 so Nemci hoteli aretirati Janka Tišlerja, ki pa jim je, zahvaljujoč inž. Čerinu, prihodnji dan pobegnil skoraj iz rok.

Civilno taborišče na koroški strani

Na koroški strani je bilo civilno taborišče postavljeno le dobrih 200 metrov levo od predora, in sicer v podnožju Zelenice. Ob koncu 1. 1943 so bile postavljene 3 stanovanjske barake z nadstropnimi pogradi, baraka z umivalnico in pralnico, baraka s kuhinjo in jedilnico ter shramba za premog, kjer je bila tudi klet.

Blizu predora so postavili še pisarniško barako (ki jo je snežni plaz pozimi 1944/45 podrl), skladišče za cement, barako za dnevno bivanje, uto za umivanje, drvarnico, ute za snežne pluge, pomožna stranišča, garažo za tovornjake in kovaško delavnico. V Podgori/Unterbergen so postavili barako za skladišče cementa in garažo za tovornjake. Uredili so tudi pomožna stanovanja v gostilni pri Nemškem Petru (Deutscher Peter) in drugje.

V avgustu 1. 1943 je nedaleč od predora obstajala le dolga baraka, v kateri je bila kuhinja, jedilnica in v podaljšku spalnica s pogradi in omarami. V njej so stanovali minerji in drugi delavci. Druga manjša baraka je služila za skladišče hrane, stala pa je na drugi strani poti, ki je vodila poleg kuhinje. Ob predoru je stala majhna baraka za jamske nadzornike. Jeseni so postavili še ostale barake in v eni od njih tudi ambulanto, kamor je prihajal ponavadi ob četrtrkih popoldne esesovski zdravnik dr. Ramsauer.

Pisarne firme Universale so bile vse do 25. avgusta 1944 v lovsko-gozdni hiši »pri Drajerju«, nedaleč od cerkve Šentle-narta, v bližini sedanje trgovine

in gostilne Malle. To hišo je firma leta 1943 preuredila v stanovanjsko in pisarniško poslopje. Prvi tehnični vodja je bil Dunajčan inž. Gruber, katerega je zamenjal inž. Waldhauser, ki je z ženo Alojzijo stanoval pri Drajerju. Tu je stanovala in delala v mesecu juliju 1943 tudi Anica Soklič, premeščena z gorenjske strani. Opravljala je razna administrativna dela, jesti pa je hodila k »Deutscher Peter«, kjer so hlev preuredili v kuhinjo. Kuhala je debela slovenska kuharica.

Od aprila 1944 je vodil severno delovišče Avstrijec dr. Richard Fill, ki je bil hkrati namestnik glavnega direktorja inž. Göbla. Njemu je bil podrejen inž. Waldhauser. Dr. Fill je tudi uredil, da je v aprilu 1944 prišel z njim iz Brucka an der Mur francoski študent André Bourgeot, doma iz Grenobla. Pri firmi Universale je delal kot risar, česar se je naučil od očeta, ki je bil arhitekt. Tudi njegova žena Simone je prišla z njim po zaslugi dr. Filla in se zaposlila pri firmi. Dr. Fill je bil med vsemi inženirji še najboljši. Pomagal je avstrijskim zapornikom. Imel je zvezo z zapornikom Gärtnerjem, ki je bil poleti 1944 strojevodja in vozil naložene vagončke iz predora preko stražarske črte. Tako je obveščal Filla, kdaj bodo odšli transporti zapornikov nazaj v Mauthausen, dr. Fill pa je poskušal vplivati na glavnega inženirja Göbla, da se transporti odložijo. V pismu z dne 15. 6. 1946, ki ga je Fill poslal zaporniku Gärtnerju, piše: »V zvezi z vračanjem transporta v Mauthausen sem izrecno navedel Vaše ime, kajti za zadržanje celega transporta se moramo zahvaliti samo Vašemu hitremu obvestilu in pojasnilu, ki ste mi ga poslali. Žal pa vseh transportov nismo mogli zadržati, zlasti ne prvega, v katerem je bilo 250 ljudi; vendar pa je bilo naše veliko veselje in zadovoljstvo, ko smo rešili od esesovskega maščevanja drugi transport«. (Gre za transporte v jeseni 1944; op. J. T.). Dr. Fill je zapustil Ljubelj šele prve dni maja 1945.

Francoski študent Bourgeot je kot tehnik delal največ na kontroli betona, stanoval pa je v isti hiši kot Waldhauser. Zakonca Waldhauser sta bila z njim neprijazna.

Francoski civilni delavci so dali inž. Waldhauserju ime »racman«, ker je šepal. Ko so ponoči 25. 8. 1944 partizani »obiskali« Drajerjevo hišo, so inž. Waldhauserju, ki je bil takrat na dopustu, odnesli obleko in hrano. Od Francoza so zahtevali podatke o taborišču, vendar se zaradi jezika niso mogli sporazumeti. Kmalu zatem je podjetje odločilo, da se vse osebje iz te hiše preseli v barake na delovišču. Bourgeot se je preselil v barako, ki je stala poleg kuhinje. V Drajerjevo hišo pa so se pozneje vselili orožniki in jo zapustili oziroma minimali 8. maja 1945.

(Se nadaljuje)

Težavna meja med Nemčijo in Jugoslavijo (»Südslavien«)

Priložnost ob 75-letnici koroškega plebiscita

Pokažimo se, sodelujmo, ne bojmo se, ne stojmo ob strani, izpostavimo naše probleme, priznajmo storjene napake in ne obnašajmo se svetniško!

Predvsem pa: poskusimo si pridobiti razumevanje naših sodeželanov za naše eksistenčne probleme!

Priznajmo si eno! Nismo taki svetniki kot si to morda mislimo. Ob vsem trpljenju in diskriminaciji (ki jo včasih vidimo vsepovsod) še vedno živimo na Koroškem in naši prvi sosedje so še vedno naši nemški, ponemčeni ali v fazi ponemčevanja nahajajoči sodeželani. Simpatije na Dunaju – v redu, včasih hladni sprejemi in razumevajoče besede v Ljubljani (kjer se jim je treba ozirati na res odlične odnose z Avstrijo) – hvalevredno, toda kot vemo, rastejo simpatije do koroških Slovencev s kvadratom oddaljenosti od nas. Bolj je nekdo oddaljen, bolj nas ima menda rad. To je sicer vse lepo in prav, toda nič več kot tolažba. Živimo tukaj – hic Rhodus, hic salta (tu je Koroška, tukaj pleši), pravi latinski pregovor.

Proslavljali smo že mnogo obletnic (društva, izseljenci itd.), veliko se spet in spet ozirali nazaj. Prav je bilo. Napisali smo knjige: Kako smo živeli v prejšnjem stoletju, Sele in Selani itd. To je koristno. Kdaj pa bo kdo napisal doktorsko delo z naslovom: »Koroški Slovenci v letu 2050«? Tudi s tem se je treba ukvarjati. Veliko premalo se ukvarjamo z našo prihodnostjo.

Menim, da Koroški Slovenci moramo sodelovati na prireditvah ob 75-letnici koroškega plebiscita, saj danes komaj kdo, ki je tedaj soodločal o pripadnosti južne Koroške k Avstriji, še živi. Imamo torej priložnost, da nekako brez emocij opišemo tedanje dogodke. Za to imamo precej slovenskih domačih zgodovinarjev. Danes lahko brez pogrevanja emocij napišemo, zakaj je tedaj večina koroških Slovencev glasovala za Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS). Prav tako pa je tudi neizpodbitno dejstvo, da brez glasov velikega števila koroških Slovencev danes ne bi živeli v Avstriji. Avstrija po plebiscitu Slovencev tega ni priznala. Sledila je pospešena asimilacija, vodilni Slovenci pa so bili izgnani ali pa so izgubili službo. Tudi v Avstriji je nato zavlada nacizem z vsemi posledicami druge svetovne vojne, ki so nam dobro znane in katere smo na mnogih predavanjih spoznali.

Po končani vojni je prišlo do zasedbe južne Koroške od jugoslovanskih partizanov. Zahodni zavezniki so med vojno s partizani sicer sodelovali, po vojni pa zaradi komunistične usmerjenosti Jugoslavije niso bili več zavezniki. Samo to dejstvo je po mojem mnenju obvarovalo del Koroške, da ga zavezniki niso dodelili Jugoslaviji.

Dipl. trg. J. Habernik

Velik del slovenske duhovščine na Koroškem je podpisalo petico za priključitev dela Koroške k Jugoslaviji in to kljub temu, da so vedeli, da komunizem ni ravno prijatelj vernikov.

Tudi koroški partizani so bili po drugi svetovni vojni za priključitev k Jugoslaviji. Seveda so se borili proti Hitlerju in fašizmu kot to tudi še danes poudarjajo, že med vojno in tudi po njej pa so se izrekli za Jugoslavijo. In z njimi pa tudi mnogi koroški Slovenci.

Zakaj to vse pišem? Da spoznamo, da v očeh naših nemških sodeželanov nismo bili samo antifašisti, ampak tudi latentna nevarnost za enotnost dežele.

Predvsem levica in partizanska koroška organizacija sta se desetletja po vojni nekritično podrejali oblastem – partiji v Jugoslaviji. Pri razgovorih, pri katerih sem sodeloval, sem vedno imel vtis, da se je treba le pogajati z nami (nasprotniki komunističnega režima), medtem ko je bilo s tako imenovanimi »našimi« (v glavnem ZSO-jevci) že prej vse dogovorjeno in urejeno. Danes bi se marsikateri tedanji in sedanja narodni zastopnik najbrž prijel za glavo in še za kaj, če bi mogel še enkrat slišati svoje besede in stavke na vseh teh razgovorih. Pri tem včasih tudi sebe ne bi izvzel. In tudi ne predstavnikov NSKS ali KKZ.

■ Predstavniki NSKS so stali na častni straži ob smrti E. Kardelja.

■ Predstavniki NSKS so bili gostje na kongresih Komunistične partije Jugoslavije.

■ Ob tem, ko je jugoslovanska Udba na Koroškem minirala spomenike, še vedno obstaja sum, da je bilo to koordinirano vsaj z neko strujo na Koroškem.

■ Nevzdržno razmerje tako imenovane slovenske desnice do izgnanih in ustreljenih domobrancev. Celo predsednik je na nekem občnem zboru g. Žebota označil za vojnega zločinca.

■ Sorazmerno veliko število vplivnih Slovencev je še v osemdesetih letih kandidiralo za koroško KP: Messner, Malle, Obid, Brumnik, Verdel,

Mochar. To je krepilo nezaupanje naših sodeželanov do koroških Slovencev.

Zakaj to spet ponavljam? Ob vseh argumentih, ki jih morda imamo, da kot skupnost ne bi sodelovali na letošnjih proslavah ob 75-letnici plebiscita, je treba tudi pomisliti, da imamo tudi koroški Slovenci našim nemških sodeželanom dostikaj pojasniti. In to vsem in ne samo nekaterim tako imenovanim nemškim »demokratom«, ki smo jih morda imeli za svoje prijatelje. Toda teh ni toliko. Treba si je pridobiti tudi večino ostalih.

Ugotovljamo, da se je v zadnjem času na Koroškem za nas dosti spremenilo na bolje, in

opažamo večje razumevanje za narodno skupnost. Vse koroške stranke, ki so zastopane v deželnem zboru, so sklenile, da taka proslava bo in da se je treba o tem pogovarjati tudi s koroškimi Slovenci. To je sklenila tudi SPÖ in to kljub Ausserwinklerju, v katerega slovenski socialni demokrati stavijo marsikatero upanje, da bo ta stranka postala res antifašistična. Mnogi menijo, da je ob dr. Zernattu postala za Slovence mnogo bolj sprejemljiva tudi politika ÖVP. Nekateri pa vidijo taka znamenja celo pri FPÖ.

Če je tako, potem zgrabimo vendar priložnost in preskočimo, če je to potrebno, tudi lastno senco. Prevzemimo iniciativo in sodelujmo pri tej proslavi. Ne sodelujmo tam nejevoljno, sramežljivo in alibijevo, ampak z vsem zagonom. Mogoče se nas bodo prestrašili in obžalovali povabilo. Mislim pa, da ne.

Zato predlagam:

■ Izdajo kratke in jedrate brošure, namenjene našim nemškim sodeželanom, v kateri bi opisali naše narodno stanje na način, ki bo zbujal za nas razumevanje in simpatijo. Inštitutov za sestavitev take brošure imamo dovolj;

■ snemanje kratkega filma o koroških Slovencih, v katerem bi bili predstavljeni kot simpatični Korošci, ki hočejo ohraniti svoj jezik, tradicijo in kulturo. Za obletnico bi prosili ORF, da ga v televiziji nekajkrat predva-

ja (regionalni program za Koroško in vseavstrijski program);

■ iniciativo za tako imenovano izjavo o končanju spora (Streitbeilegungserklärung) z zvezno in koroško vlado. Navedimo pri tem sprejemljive pogoje kot na primer dvojezične table in uradni jezik še za nekaj občin na Južnem Koroškem in še drugo;

■ opozorimo na naš kulturni prispevek na Koroškem;

■ opozorimo na našo pomembnost na gospodarskem področju: zadruga, posojilnica, obrati, gospodarsko sodelovanje s Slovenijo, Hrvaško in Furlanijo;

■ predstavimo koroškemu forumu vsa naša društva po občinih in njihov prispevek h kulturni regiji. Vsa društva naj polnoštevilno sodelujejo na proslavi;

■ predstavimo naše pesnike in umetnike (Lipuš, Oman, Januš, Benetik itd.). Najbolj znane Korošce sodeželani že poznajo;

■ povejmo, kje so naši rojaki na pomembnih mestih v politiki, kulturi in gospodarstvu na Koroškem. Ne zavedamo se, da vodilni mnogih javnih institucij še vedno znajo in govorijo slovensko;

■ opozorimo na naše znane založbe (Mohorjeva, Wieser, Drava).

Moto naj bo, da bi bila Koroška brez Slovencev kot telo brez roke ali noge. Spadamo zraven kot udje k telesu.

Dipl. trg. J. Habernik

ZVEZA SLOVENSKIH ZADRUG

Hranilne vloge so varne

Ob uvedbi stečajnega postopka pri graški banki Bank für Handel und Industrie (BHI), ko bodo varčevalci dobili takoj izplačanih do največ 200.000 šil. in ko bo, če ima nekdo na hranilnih knjižicah več kot 200.000 šil., ostali znesek vnešen kot terjatev do stečanje mase, iz katere bo po ocenah po letu ali dveh dobil izplačano do največ 70 % te terjatve, smo pri naših zadrughih bančnih ustanovah (Posojilnice-Bank, Zveza-Bank povprašali, kako varne so tam naše hranilne vloge. Dobili smo sledeč izčrpen in strokoven odgovor:

Pri naših zadrughih bančnih ustanovah so **hranilne vloge povsem varne**. Sicer drži, da

zavarovalni mehanizmi naših slovenskih zadrughih bank in nadalje tudi vseh avstrijskih bank po sistemu Raiffeisen po avstrijskem zakonu o bančništvu v primeru stečaja bank jamčijo takojšnje izplačilo hranilnih vlog in vlog drugih fizičnih oseb samo do najvišjega zneska 200.000 šil. po osebi, toda res pa je tudi, da po drugi svetovni vojni ni nobena posojilnica ali kreditna ustanova po sistemu Raiffeisen šla v stečaj, ker jim je vselej ob morebitnih težavah priskočil na pomoč celoten deželni ali pa državni bančni Raiffeisenov sistem. Ta sistem pa predstavlja v Avstriji okrog 22 odstotkov vsega bančnega potenciala oz. okrog

27 % vseh hranilnih vlog (360 milijard šil.) Najboljši dokaz za funkcioniranje tega sistema so bile težave pri Posojilnici-Bank Borovlje pred devetimi leti, ko je zaradi večjih izpadov pri kreditih tamkajšnjo izgubo ob zamenjavi dela odbora in poslovodij **solidarnostno pokrili** in danes ta Posojilnica zelo **uspešno posluje**.

Graška banka BHI predstavlja samo 0,05% vsega avstrijskega bančnega potenciala in je izreden primer, ker zavarovalni sistem delniških bank (Aktienbanken) ni bil pripravljen pokrivati izgub te banke, razen tistih, ki jih je moral pokriti po zakonu do 200.000 šil. na varčevalca. Banka BHI je v prejšnjih letih konkurirala vsem drugim graškim bankam z nadpovprečnimi obrestnimi merami za vse vrste vlog. Zato preti-jo take nevarnosti v največji meri malim delniškim bankam, za katerimi ne stoji noben sistem; najbolj varne banke pa so tiste po sistemu Raiffeisen (Raiffeisenbank, Posojilnica-Bank), Schultze Delitsch (Volksbank) ter banke, za katerimi stojijo kot lastniki država, dežela ali večje mestne občine.

Ob upoštevanju vsega navedenega so torej hranilne vloge pri naših zadrughih kreditnih ustanovah povsem in v največji meri varne.

CELOVŠKO STROKOVNO PEDAGOŠKO ZDRUŽENJE

Predstavitev v Ljubljani

Slovenski javnosti je morda premalo znano, da poleg Wieserjeve, Dravine in Mohorjeve založbe koroški Slovenci premorejo še četrto, za dvojezično šolo izredno pomembno založniško dejavnost Strokovnega pedagoškega združenja v Celovcu, ki ga z njegovo založbo vred vodi ravnatelj ljudske šole v Žitari vasi Franc Kukovica, povezuje pa okrog 180 dvojezičnih učiteljev. Ti so kmalu spoznali, da slovenskih učnih pripomočkov in učbenikov od koga drugega zlepa ne bodo dočakali in da je najbolje, če se tudi tega dela lotijo sami.

V dobrih desetih letih so s prizadevnostjo, ki je denarno v glavnem ostala nepoplačana, dosegli toliko, da lahko s ponosom gledajo na opravljeno delo.

Najprej sta nastali dve zbirki **Jezikovnih vaj** v ljudski šoli. Za eno je poskrbela Irmgard Raschun, za drugo pa Stanislava in Franc Kukovica. Pouku slovenščine je namenjena tudi **Sestavljenka**, ki jo je v 25 učnih enotah pripravil Jožko Wrulich na osnovi učbenika za

Predsednik združenja in vodja njegove založbe Franc Kukovica

1. in 2. r. **Sonja in Peter se učita slovensko** (skupno delo S. in F. Kukovica, J. Wrulicha, I. Raschunove in Marice Pinterjeve). Izvirno didaktično igro **Število samostalnika** je prav tako zasnoval F. Kukovica, skupaj z ženo pa še **Računske vaje**. Tri zelo uporabne sklope za igriv pouk materinščine **Kvartet »Koliko je ura«**, **Včeraj, Danes, Jutri** ter **Pet didaktičnih iger** je prispe-

vala Rezika Iskra, Marica Hartman pa **Stavčne sestavljanke** za prebrisane. Jezikovnemu in književnemu pouku nadalje služijo zgodbe **Lev in miš** Jurija Opetnika in še zlasti oba cvetnika slovenskega pesništva **Leto v pesmi ujeto** ter **Čarobna dežela slovenske poezije**, po izboru koroškega mladinskega pesnika Hermana Germa, donedavnega ravnatelja pliberške glavne šole in zdajšnje-

ga predsednika Društva slovenskih pisateljev v Avstriji. Zvočni in knjižni pripomoček za slovenski glasbeni pouk **Zapoj še ti** pa so pripravili Janez Gregorič, Pepej Krop, Štefan Logar in J. Opetnik.

Vse doslej omenjeno delo je narejeno izredno privlačno in v jeziku, ki resnično izraža vso možno koroško zavest o pripadnosti ogroženi materini besedi. Nekakšen njegov povzitek in ustvarjalni vrh pa je zaradi dodatnega zgodovinskega, zemljepisnega, gospodarskega in splošno kulturnega okvira prav gotovo lanski učbenik **Moja dežela – dobrodošli na Koroškem**, ki ga je pisec Franc Kukovica namenil tako učencem osnovne in srednje šole kot tudi njihovim staršem in nedvomno vsej slovenski javnosti.

Razlogov, da se založniška dejavnost pedagoškega združenja po lanski predstavi zgodovinskega, kulturnega in zemljepisnega vodnika **Deset sprehodov med Slovenci na Koroškem** v dveh knjigah Nika Rupla na prireditvi Dnevi slovenskega šolstva končno predstavi tako strokovni kot širši slo-

venski javnosti še v Šolskem epicentru Državne založbe Slovenije v Ljubljani, je torej več kot dovolj. Predstavitev se je kot prva od našega šolstva v zamejstvu zgodila 15. marca v pristnem koroškem vzdušju. Po uvodnem pozdravu Tineta Logarja je v imenu zadržane državne sekretarke Teje Valenčičeve spregovoril podpisani vodja slovenjegraške Enote Zavoda za šolstvo, podrobneje pa je navedeno založniško dejavnost in nekatere značilnosti slovenskega dvojezičnega šolstva na Koroškem seveda najbolje prikazal F. Kukovica sam. Med drugim je za letos napovedal še nekaj gradiv, predvsem za glasbeno vzgojo. Od drugih avtorjev je pri predstavitvi sodelovala Rezika Iskra, ki je poudarila uporabnost razstavljenih gradiv tudi za šole v Sloveniji.

Lepih besed zares ni manjkalo. Ponovno smo načrtovali nujno tesnejše sodelovanje celovške založbe z založbo slovenskega Zavoda za šolstvo v Ljubljani, ki naj koroški založbi zagotovi vsaj nekaj potrebne strokovne pomoči in pripomore k temu, da bodo celovške šolske knjige in drugi pripomočki veliko bolj dostopni tudi šolam v Sloveniji.

Franček Lasbaher

VIGREDNI KONCERT V KOTMARI VASI

Gorjanci s pesmijo v pomlad

Na vigrednem koncertu se je izkazal tudi otroški zbor SPD Gorjanci

V okvir letošnjega Rožanskega izobraževalnega tedna je tudi SPD Gorjanci iz Kotmari vasi vključilo redni vigredni koncert. Zborovodkinja Irena Žmitek je pripeljala svoj mešani oktet »France Prešeren« iz Žirovnice in učenci domače ljudske šole so nastopili kot gostje.

Sicer so domači Gorjanci sami razdelili svoje glasbene moči v pet različnih skupin in tako sestavili zanimiv, skoraj dveurni spored. Osnova je še vedno mešani zbor, ki je pod energično roko Irene Žmitek napredoval in je dobro priprav-

ljen tudi za gostovanja. Iz vrst zborov je domači zborovodja Jožko Pack sestavil mešani oktet, ki bo z močnejšim tenorjem gotovo enakovreden podobnim drugim oktetom. Z veseljem smo ugotovili, da je cela vrsta mladih Kotmirčanov ob velikem trudu Erike Muri dosegla toliko, da bi se dalo iz vseh sestaviti lep mladinski zbor. Kjer je toliko mladine, tam se je vredno potruditi za slovensko kulturo. Kakšni so lahko dosežki, sta nam pokazala solista tega sporeda. Z vidnim navdušenjem so poslušalci pozdravili pogum mladega harmoni-

karja Andija Martina in znanje mlade pianistke Katje Ogris. Tudi »Kotmirškemu puebu«, Jožku Packu, želimo veliko uspeha pri iskanju novih članov. Vigredni koncert Gorjancev, čeprav še v tradicionalnih oblikah, je bil spet eden od mnogih korakov na pravi poti. ■

SPD »Edinost« in DŠPPA

vabita na
LITERARNI VEČER
v sredo, 19. 4. 1995
ob 20.30 v kletni dvorani
Posojilnice-Bank Pliberk

ZBORI ZA SOSELDSTVO

Uspelo pevsko srečanje v Špitalu

Presenetljivo veliko število prijateljev zborovskega petja se je zbralo preteklo soboto v trgovski zbornici v Špitalu na skupnem koncertu nemških in slovenskih pevskih zborov na Koroškem. Geslo prireditve: »Koroški zbori pojejo za doživeto sosedstvo«. Pobudnik pevskega srečanja pa je bil slovenski oddelek ORF ob sodelovanju Kärntner Sängerbunda, Kärntner Arbeitersängerbunda, Kärntner Bildungswerka in obeh slovenskih osrednjih kulturnih organizacij. Razveseljivo je, da so se zelo pomembne koroške kulturne organizacije prvič skupno dogovorile za pevsko srečanje, katerim bodo v maju in juniju sledila podobna srečanja še v Trgu in Velikovcu.

Proti pričakovanju se je v Špitalu zbralo nad 500 poslušalcev, dvorana trgovske zbornice je bila nabito polna, nekateri niti niso več dobili vstopnic. Čeprav so bili prireditelji sprva nekoliko skeptični, saj je bilo v okolici nekaj konkurenčnih prireditev, je bila bojazen odveč.

Od slovenske in dvojezične strani sta sodelovala MePZ »Podjuna« iz Pliberka ter Die fünf Gailtaler, med nemškimi pa so bili Grenzlandchor Arnoldstein, Carinthia-Chor Millstatt, zbor realne gimnazije iz Špitala, Instrumentalmusik der Musikschule Spittal, ter Terzett Gra-

fenstein. Kot znak dobre volje in pripravljenosti za sodelovanje je bilo možno videti uresničitev zamisli, da je vsak od nemških zborov zapel tudi slovensko pesem. Kar včasih še ni bilo, je dandanes očitno vsaj na pevskem področju že mogoče. Pravzaprav so številni pevci brez pridržka sprejeli to pobudo in na koncertu samem izrazili svoje zadovoljstvo nad tem, da se na pevskem področju v medsebojnih odnosih le nekaj mehča med obema narodoma na Koroškem. Tudi vzdušje med pevci je bilo temu primerno sproščeno.

Res je, da je bilo s strani koroških Slovencev že nešteto poskusov, da bi prišlo do zблиževanja med obema narodoma vsaj na kulturnem področju. To pa doslej ni docela uspelo, vsaj na dvojezičnem ozemlju ne. Čeprav so dvojezične prireditve, kot npr. »Dober večer, sosed«, usmerjene v ustvarjanje kulture sožitja, je vendarle treba reči, da je še na obeh straneh dovolj bojazni in predsodkov. Kultura ima prav gotovo velike možnosti, da preseže nacionalistične spore, če pri tem upoštevamo enakopravnost obeh jezikov in kultur v deželi. Nekaj v tej smeri se je zgodilo v Špitalu, tako so pevsko srečanje ocenjevali tudi sodelujoči pevci. Zato je upati, da se bo ta pot meseca maja nadaljevala v Trgu. ■

Režiser Polde Zunder je imel tokrat kar večkrat srečno roko; prvič: izbral je primeren tekst, ki lahko vsaj nekoliko sodi tudi v letošnjo obletnico končanja druge svetovne vojne, drugič: postavil je zelo ustrezno zasedbo vlog in tretjič: za to uprizoritev je izbral izvrstne sodelavce. Groteskna komedija Žarka Petana Poslednja vojna njegovega veličanstva v uprizoritvi kapelske »Zarjine« igralske skupine preteklo soboto zvečer bi si sicer zaslužila še bolj polno farno dvorano in še več aplavza, kajti vsa stvar je pravilno osmišljena, je pravi groteskni humor z vsebino, z nujnim navezovanjem k razmišljanju. Hkrati je aktualna za 50-letnico in za sedanje obdobje vse pogostejših vojnih spopadov na tej naši mali Zemlji.

Vojna je nesmisel, zahtevajo in sprožajo jo posamezniki, ki se hočejo z njo zapisati v zgodovino. To so v psihoanalitičnem smislu ljudje, ki se ne znajo uveljaviti s pozitivnimi dejanji, na konstruktiven način. Petan to temo obdela na primeru senilnega »njegovega veličanstva«, ki na vsak način hoče spopad, in to kljub temu, da nima več vojakov, da je vojni minister »zajec«, da je general nesposoben, da narednik nima

POSLEDNJA VOJNA ... V ŽELEZNI KAPLI

Za razvedrilo in v premislek

Ko zmanjka moških so za vojsko dobre tudi ženske

več komu poveljevati.

Vojska, »njegovega veličanstva« uri ženske, ki pa morajo, ko je treba na manever, do-

mov opravljati svoje gospodinske obveznosti. In ko ji ne preostane nihče več, se dvorna smetana z veličanstvom vred

sama spopade z vojsko sosednjega veličanstva. Vojna torej za vsako ceno.

Tekst je zabeljen z nekaj grotesknimi domislicami, najmočnejše pa je vprašanje, ali je vojna moška ali ženska zadeva. Prevlada občutek, da je bolj ženska, saj le-te ostajajo doma, same, vdove, samohranilke otrok, v velikih čustvenih stiskah, moški pa ali padejo ali pa so heroji.

Kapelska predstava je bila polna humornih in cinično-grotesknihi dovtipov. V vsej humorosti so jo izredno podpirali odlični kostumi Brede Varlove v izdelavi Bredice Županc, enostavna in efektna scena (tudi Varlova), pri odrskem gibu pa je režiserju pomagala Minka Veselič. Ta je napolnjeval ves odrski prostor, v detajlih pa je bil absurdno spakodran, za to predstavo pravšnji.

Igralci so bili izredno sproščeni, pomagale so jim tudi vojaške čelade, ki so jim odvezle skrb za obrazno mimiko, da so lahko več energije vložili v gibanje in govorni izraz. Je-

zik je bil lep, izgovorjava razumljiva, drobni spodrsaljaji niso motili. Koga izpostaviti? Wili Ošina (njegovo veličanstvo) je blestel, komornika Pepi Orasche in Danijel Pasterk sta bila pravšnja, izvrsten je bil Erhard Ošina v vlogi nemočnega vojne ministra, Franci Lipuš je pokazal, da zna igrati tudi generala, Andi Ošina je odigral pravo kreaturo edinega preostalega narednika, dovolj komična in groteskna so bila dekleta na vojaškem urjenju – Karolina Rozman, Marija Ošina in Mariča Orasche.

Polde Zunder je uprizoritev nadgradil s pesmima Marjana Pungartnika v prologu in epilogu, ki sta ju (nežno) zapeli Silvija Ošina in Rozana Županc, za klavirjem pa ju je ad hoc spremljal Dominik Hudl. Za ustrezne maske je poskrbela Anica Fugger, dogajanje pa je z lučjo suvereno spremljal Tomi Ošina.

In pripomba: predstava gledalca tako prevzame, da je kar prekratka, tekst in dogajanje bi bilo mogoče razširiti z variacijami na tekst o absurdnosti vojne, kar bi še močnejše poudarilo vso nesmiselnost zahtev »njegovega veličanstva« in raznih bogov vojne. **Jože Rovšek**

UPRIZORITEV MLAJŠE SKUPINE V MLADINSKEM DOMU

»Modra kapica«

Konec dober, vse dobro ...

Zakaj ravno modra in ne rdeča, ko pa bi lahko bila tudi ekološko zelena, papeško rumena ali koroško rjava, tega na primerni uprizoritvi Modre kapice nismo zvedeli, kljub temu pa smo se ob njej kar dobro zabavali.

Tekst te Vilarjeve kapice ima tradicionalno Rdečo kapico le za osnovo, vanjo so vključene iste vloge, vendar z drugačnim karakterjem. Modra kapica ni, kakor rdeča, pridno dekletce, ampak precej nečimrno in razvajeno dekle, mati ji je podrejena, babica ni nikakršna starica, bolna in priklenjena na posteljo, tudi volk ni krvoloč, saj babici celo prinese cvetlico, lovec nima pravega posla, zato poučuje v gozdni glasbeni šoli itd. itd.

Mentor mlajše igralske skupine Mladinskega doma Sten Vilar je že v uvodu poudaril, da je bil namen nastajanja predstave predvsem igranje, razvijanje in prepuščanje domišljiji. Tako je torej nastala ta Modra kapica. Ob tem je volk seveda v dru-

gačni vlogi, je prijazen, kar mu celo bolj pristaja kot pa krivično obešena krvoločna vloga.

Tudi po starosti se stvari ne ujemajo najbolje. Babica je mlajša od svoje hčere, matere Modre kapice, poslušna moderno glasbo in ji skratka nič ne manjka.

Zgodba se začne v formalnem okviru pri pouku, ob igri pa se otrokom razbohota domišljija.

V uprizoritvi so se bolj ali manj intenzivno igrali Jerica Marinšek (Modra kapica), Andreas Wieser (Oče), Dominik Rozman (Volk), Tamara Brumnik (Babica), Simona Dolinšek (Mati), Darko Maraž (Lovec in odlični glasbeni učitelj), Daniel Malle (Medved in virtuoz na štajerski harmoniki), Alenka Hanin – zvita (Lisička), Sven Wuttej (Jazbec), učence pa so igrali še Marko Pandel, Klemen Karisch in Marco Toth. Glasbo Viljema Gergoleta je vrtel Dominik Wieser, sceno pa zasnovi Jožeta Perdi-

PREMIERA NA RADIŠAH

Turrinijev »Ta nori dan«

Radiški igralci so se po več kot desetletju znova lotili Matička, vendar v temeljiti predelavi Petra Turrinija in še temeljiteje izpeljanem koncu te vsem znane zgodbe.

Kakor je bil Beaumarchaisov tekst iz 18. stoletja nekoč revolucionaren, pa danes še redkokdo zazna socialni upor v vsej razsežnosti za tedanji čas.

»Ta nori dan« med grozo in komiko

he so izdelali J. Marinšek, A. Brumnik, S. Korošec, S. Dolinšek in M. Kavčič.

Režiser in animator skupine Sten Vilar bi se sicer lahko z otroci še nekoliko bolj intenzivno igral, več giba predstavi namreč ne bi škodilo, lepo pa je vpletel petje in ga podložil z glasbo.

Upajmo, da so igralci te skupine že nekoliko zasvojeni z gledališčem in da si v prihodnjem letu lahko obetamo novo uprizoritev.

Jože Rovšek

Širokemu občinstvu je komedija všeč, ker se lahko od srca nasmejemo intrigam na dvoru in kaznovanemu pohotnemu grofu. A Turrinijev tekst je skoraj neopazno približal brezizhodnost nižjega sloja ob nasilju mogočnikov in – kar je najvažnejše – konec se sprevrže v krvavo revolucijo. Grof obleži mrtev in umor je le na

varno vodil igralce po poti žlahtnega humorja. Figaro, ki ga je odigral Aleksander Tolmajer, je bil dovolj vročekrv in zaljubljen, čeprav bi bil lahko za spoznanje bolj prebrisan in manj naiven. Manfred Tolmajer je prav tako presenetil kot grof in zelo dobro oblikoval oblastnega nasilneža, ki mu je izživljanje pohote bolj sredstvo za dokazovanje oblasti kot pa čutnost. Prav to pa je utemeljilo verjetnost krvavega upora. Leni Ogris je kar prepričljivo uprizorila prevarano, izkušeno in vsega hudega navajeno grofico, ki si je ohranila nekaj mladostnega hrepenenja ne več mlade ženske. Njena služkinja in Figarova nevesta Suzana (Tamara Woschitz) je bila pač zdravo in življenja polno kmečko dekle, ki pa v resnici ni kos pokvarjenosti in intrigam. Za pravega komedijanta se je izkazal Sven Schiemann, lahkoživi Kerubin, in samoumevno in odlično obvladoval razpon med predrznim babjekom in prestrašenim služabnikom. Tomi Rogavnik kot vrtnar je požel aplavz na odprti sceni, pa tudi ostali igralci, Boris Povše kot osebnata straža, Marjan Woschitz, Robi Pichler in Justi Pisjak, Martin Ogris in Marco Tolmajer so bili dovolj sproščeni.

Predsednik SPD »Radiše« pa ni pozabil na številne »nevidne« roke, ki so izdelale sceno in kostume, skrbele za luč in še za sto drugih drobnarij in se jim je v imenu društva po obilnem aplavzu zahvalil s cvetjem.

Sonja Wakounig

videz slučajen. Že sam dvig roke zoper nasilje je revolucionarno dejanje, ki potegne za seboj mase ljudi in ima nepredvidljive posledice.

Tekst je vseskozi duhovit in smeja je bilo dovolj. Igralska skupina je svojo nalogo dobro opravila in takole se zaveš, koliko pravzaprav pomeni žlahten vaški teater, ki se zna spretno izogniti burkaštvu in poceni humorju, pa ga vendar sprejmejo vsi, od izobraženca do tistih, ki jim knjiga ni vsakodnevna spremljevalka.

Režiser domačin Nuži Wieser, neutruden gledališčnik, je

Mirko Bogataj je napisal na 186 (!) straneh 95 »koroških ogovorov«. Izdala jih je Slovenska prosvetna zveza z naslovom KULT, založila in natisnila pa – z Januševo sliko na naslovni strani – Drava.

Ko se je dramatik in literarni zgodovinar Matjaž Kmecl odločil napisati spremno besedo tej družbeno in kulturnopolitični koroškoslovenski panorami, je vedel, zakaj je to storil, saj Bogatajeva razmišljanja naše »narodne predstavnike«, predsednike in tajnike obeh »ideoloških« taborov s čutom odgovornosti o p o m i n j a j o in – kakor je zapisal Kmecl – umirjeno, trezno, modro in vendar z neomajnim glasom vesti, s slovenskim samospraševanjem r o t i j o , naj se končno poglobijo v a s e in najprej pometejo pred l a s t n i m p r a g o m . Priznati moram, da so me Bogatajevi prebliski – kakor predavnimi leti duševne stiske Lipuševega Tjaža – ne samo ogreli, ampak resnično zgrabili, kakor kriminalka z duševnih poljan, ki mi je – čeprav brez srečnega konca – odvalila mnogo pečovja in skalovja s srca, da spet malo laže diham.

Avtor pred bralca razgrinja kar vsa področja koroškoslovenske bivanjske stiske, vsa »vroča železa« iz naših domačih krušnih peči in iz starikavih avstrijskih političnih plavžev.

Kdo je kriv teh naših stisk? Ali drugače: Pokažite mi otroka, ki je kriv, da je na svetu! Torej smo si na jasnem, da je kriva edinole »božja volja«: ta je, tako so mi že od mladih nog vtepali v glavo, odgovorna za vse, kar je na svetu in za vse, česar ni. Ta »božja volja« je pred več ko 1400 leti prisodila našim prapradedom – danes bi se reklo kmetijsko-gospodarskim azilantom – s kravicami in kozami vred, bežečim pred ogrskimi in drugimi roparji ob Dravi proti zahodu v to prelepo deželo jezer in jezerc, ali kaj ko pa v njej na našo žalost nenehoma brije ledeni sever in se divje zaganja v apneni zid na jugu, da bi ga podrl, skratka usojeno nam je biti na grozotnem prepihu in »biti življenjski boj s sovražnikom« in »biti plat zvana od jutra do večera«, nanzanati suhljati matici in bikovski božanski Evropi, da umreti nočemo, a živeti ne znamo in

»SMALL IS BEAUTIFUL. TOO SMALL IS DIFFICULT« ... J. M.

Kako je mogoče biti koroški Slovenec?

tako dalje in tako naprej in kajkrat v zgodovini, ko smo že vzklikali ZDAJ ZDAJ BIJE NAŠA URA, se nam je čez noč povsili naš narodni nos, ker smo že spet podlegli akustični prevari – naši hipni otročji aleluji, ko nam je v resnici bila le zadnja ura. In po vsaki takšni streznitvi nas je obšla še usodnejša malodušnost, kot njena posledica pa malokrvnost, malovernost, malosrčnost, malomarnost, malopridnost in še kaj drugega malega, posebno občutek manjvrednosti, malenkostnost, drobnjakarstvo, veselje z igricami v peskovnikih. In ker v teh igricah vsakdo vsakomur v piskerček vidi, koliko peska ima v njem za koliko krapčkov, se med nami porajajo neprivoščljivost, zavist in surova popadljivost, dokler si v jezi peska ne zmečemo v oči in ušesa in usta in lase. In potem naši »narodni predstavniki«, marljivi učenčki avstrijske šole za politične lažnive, takšno svoje vedenje legitimirajo z otipljivo publico, da jim gre za nekakšne ideološke razlike v pogledu na svet, Bogataj pa nam – resda z rokavicami – njihovo neresničnost in potuhnjenost razkrinka ter njihovo spakovanje po pravici imenuje politikantstvo in gnilo narodnjaštvo brez srčne kulture (26): »Narodni progra-

mi so se (jim) rodili na papirju in so ostali na njem. Narod jih ne pozna, ni vedel, da so se rodili, in ne bo vedel, ko bodo izginili ...« (29). In pravi, da je osnova naše vzajemnosti spoštovanje: »V naših glasilih ... naš ljubi nacionalizem apelira na čustva, na šovinizem, medtem ko človekova (torej tudi Slovenčeva) resnična kultura vselej presega narodnost, kar pa ne pomeni, da bi osebnostno zrel človek pri tem preseganju smel

ali moral zatajevati svoj socialni, kulturnozgodovinski in jezikovni izvor. (50)

Pravične, zato pametne besede, le da tu in tam v knjigi trčijo na mejo uresničljivosti, na primer: spoštovanje kot osnova za naše vzajemno nastopanje v avstrijski javnosti je pač avtorjeva pobožna želja, se pravi neizvedljiva v trenutku, ko kateri naših »merodajnih« Slovencev ni vreden spoštovanja. Naj mi avtor dovoli biti konkreten, da se bova razumela: je Karel Smolle s svojim glasovanjem v parlamentu kljub izrecnim svarilom takratne zelene šefice Meissnerce, da je zakon o ločitvi koroških šolarjev ne samo krivičen, ampak tudi neumen (»dumm«), je ta naša Smola še spoštovanja vredna? P r e d spoštovanjem m o r a b i t i p o š t e n o s t . Prav tako nepopolnost vidim v avtorjevi ugotovitvi: »V času izbruhov najhujšega nacionalizma je solidarnostno gibanje slovenskim Koroščem vlivalo novo upanje za boljši jutri. Po naši krivdi se je obetajoče zavezništvo nemško in slovensko govorečih Korošcev razblinilo, ostali so spomini in nič več.« (50). Sprožilci SOLKOM-a so bili Kladivo, Mladje in Društvo slovenskih pisateljev, a ko se je

ta razrasel na 23 organizacij in ni hodil spraševati ne Ljubljane ne Beograda ne Dunaja, kdaj in kako sme demonstrirati za našo enakopravnost na osnovi 7. člena ADP, je Ljubljana poslala svoje oznovce, da so podkupili nekaj podkupljivih efiatov: bil sem ne samo na ustanovitveni, ampak tudi na zadnji seji SOLKOM-a, kjer je naš prijatelj dr. Robert Saxer s solzami v očeh svaril našega glavnega efiata F. W. (glej »Kladivo«: Filip Warasch, koga varaš?), naj ne razdira tega komiteja, pa ga je vendarle razdril. Zato bi moral avtor Bogataj v takšnem ključnem ogovoru biti manj splošen in bolj natančen: obetajoče zavezništvo se ni »po naši krivdi« razblinilo, ampak – kakor se to v politični zgodovini rado zgodi – po »zaslugi« ovaduhov in izdajalcev, bog z njimi! Ta F. W. ni ne Bogatajev, ne moj, ne prijatelj tritisočglave množice naših tedanjih demonstrantov.

Pričujoči moj spis noče (ker spričo številnih tém, ki jih avtor obravnava, ne more) biti popoln, kaj še strokovna ocena knjige. Ta naloga čaka na tovariše v Slovenskem znanstvenem inštitutu v Celovcu. Prav gotovo so se je že lotili?

Bogatajeva izredno aktualna razmišljanja so koroškimi Slovincem naših dni potrebna bolj kakor vsakdanji kruh, ki so

ga že davno presiti. Tu mislim predvsem na avtorjeve dragocene psihološke analize naših nepotrebnih, kvarnih, nevarnih nacionalnih travmatičnih nevroz. Že sami naslovi zadevnih ogovorov pričajo o njihovi tehtnosti: Mali in veliki (avtor misli Slovence in Nemce) – skušnjave, Žalosten rekord: največ samomorov v Avstriji na južnem Koroškem, Vsi smo manjšine (o manjvrednostnih občutkih), Vzroki asimilacije na Koroškem, Nihče ni otok zase, Koroški Slovenci in Slovenija, Kultura je samo ena, Ne piši kritike in dobro ti bo na zemlji, Jezik kot izrazno sredstvo naše kulturne zavesti, Zmanjkuje nam besed ...

V KULT-u je zanesljivo toliko tehtnih kratkih razmišljanj, da bi jih bilo za vsa nedeljska jutra – skozi celo koledarsko leto: v Bogatajevem Slovenskem oddelku Radia Celovec. A ker naši »predstavniki« ta jutra prav gotovo prespijo (saj jih tudi jaz), naj bi jih prebirali pač pri zajtrku in jih premeditali. (Prav gotovo še ena pobožna želja, tokrat moja.)

In za zaključek še pripomba našega uradno priznanega lingvopapista J. M.: je bil lektor založbe Drava pri rojstvu te pomembne knjige ravno na dopustu?

KNJIGA ZA SLADOKUSCE

Slovenski impresionisti

Ivan Grohar: Sejalec

V založbi Co-libri je izšla čudovito opremljena knjiga, ki predstavlja delo in življenje štirih najvidnejših slovenskih impresionistov: Ivana Grohara, Riharda Jakopiča, Matija Jama in Mateja Sternena, ki so slovensko slikarstvo ob prelomu stoletja uvrstili v sam vrh svetovne umetnosti.

Knjiga je pravzaprav predelan ponatis, saj je izšla že pred dvajsetimi leti, a je že davno razprodana. Spremna beseda je izpod peresa umetnostnega zgodovinarja Franceta Steleta. Zdajšnja izdaja obsega 2.000 izvodov in pričakovati je, da bo tudi ta

kmalu razgrabljena. Primerna je ne samo za lastno uporabo, pač pa je lahko čudovito darilo, ki glede na kvaliteto ni predraga: stane približno 600 šilingov, kupite pa jo lahko v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu.

Kot je povedala direktorica založbe Co-libri Majda Sikošek, ne dobivajo za izdajo knjig nobenih državnih ali drugačnih podpor, kar je knjige v Sloveniji izdatno podražilo. V sodelovanju z zamejskimi knjigarnami (Avstrija in Italija) pa opažajo stagniranje ali celo rahlo nazadovanje pri naročilih. S. W.

RAZSTAVA

Toni Valentinitich

V Posojilnici-Bank v Bilčovsu trenutno razstavlja domačin Toni Valentinitich devet eksponatov iz svoje pestre zbirke domače umetniške obrti. Razstava je vredna ogleda, odprta pa bo še do nadaljnjega.

MODESTA WOLF: SPOMINI NA DOM

O otroštvu Huga Wolfa

Zlasti od leta 1990, ko je glasboslovec Leopold Spitzer, predsednik dunajskega Mednarodnega društva, Huga Wolfa, tega svetovno znanega skladatelja razglasil za največjega sina slovenskega naroda, je njegov slovenski rod vsaj pri nas že dovolj znan tako po očetovi (Volk iz Šentjurja pri Celju) kot materini (Orehovnik iz Mojstrane) strani. Čeprav je Spitzerjeva izjava za Slovence že vsaj zaradi Franceta Prešerna nesprejemljiva, so izvedbe Wolfovih samospevov, ki so neminljiv del svetovne glasbene zakladnice, vendarle tudi pri nas čedalje pogostejše. Lani smo dobili še filmsko upodobitev skladateljevega življenja in dela Hugo Wolf - poklican in izbran po scenariju Jasne Novak.

Tudi napisano slovensko wolfoslovje je spet za ščepec bogatejše. Zatem ko je v skladateljevem jubilejnim letu 1900 ob 130-letnici rojstva v Slovenj Gradcu izšla po obsegu sicer skromna, a vsebinsko povsem dostojna knjižnica Hugo Wolf med Slovenci (uredila sta jo Jože Humer in Valter Samide) in istega leta pri celovski Dravi prevod študije Andreasa Dorschla Hugo Wolf, je z letnico 1994 pri založbi Voranc v Slovenj Gradcu izšla tretja slovenska knjiga o Wolfu, ali v tem primeru bolje rečeno o Wolfovi družini. Omenjena založba je v nemškem izvorniku in slovenskem prevodu, ki je delo Tatjane Srebot Rejec,

Trinajstletni Hugo Wolf

izdala knjigo Spomini na dom s podnaslovom Spomini na otroštvo Huga Wolfa. Okrog leta 1920 jih je napisala Hugoova najstarejša sestra Modesta Wolf Strahser (1852 Pliberk, 1922 Gradec) z utemeljitvijo, da se jih je lotila, ker se ljudje pač zanimajo tudi za mladost slavnih osebnosti. Prav ji daje dr. Manca Špendal, ki na zavihku povzema prevajalkin uvod in Modestine Spomine ovrednoti kot zanimiv prispevek k našemu vedenju o slovitim rojaku.

Prav prevajalkin uvod je še posebej zanimiv, ker ga je Tatjana Srebot Rejec napisala tudi

kot potomka Wolfove družine, saj je vnukinja skladateljve najmlajše sestre Adrienne. Na kratko prikaže raziskave družinskega rodoslovja, ki je z izpisi Jožeta Leskovarja iz matičnih knjig potrdilo Sokličeve in Mravljakove ugotovitve o slovenskem izvoru družine. Seveda se v 2. polovici prejšnjega stoletja Wolfi s Hugom vred že zdavnaj več niso imeli za Slovence, pač pa, kot je Srebotovi zatrjevala babica, za Nemce, ki so se v Slovenj Gradec priselili iz Bavarske. Wolfovo družino v tem obdobju nam predstavi kot premožno meščansko, vezano na podedova-

no usnjarsko obrt, katere člani pa so po očetu vsi podedovali nadarjenost za glasbo.

Z glasbo so prežeti tudi Modestini spomini. V prostorni hiši (v njej je še danes slovenjegraška glasbena šola) se je tako rekoč nenehno prepevalo in igralo na kakšno glasbilo, ki jih je oče Filip imel celo vrsto in na vse znal igrati. Hugo pa je prav tako obvladoval vse, kar je vzel v roke, še zlasti klavir, gosli in bobne. Oče je prikazan še najbolj celovito kot mehko čuteč človek, ki je poleg dela poznal le glasbo in je zaradi nje zavrnil ponujeno čast, da v nedvomno pomembnem okrajno-glavarstvem Slovenj Gradcu postane mestni župan. Vendar Modesta tudi v celoti deli njegovo trdo nemštvo, še najbolj razvidno v sovraštvu do državnoidzajalske slovenske duhovščine in v stavku, da je zanj kaj veljal le kdo, ki je bil Nemeč, čeprav je bila družinska blaginja večinoma odvisna od mestnega slovenskega zaledja.

Spomini kar dobro prikažejo podeželsko življenje v Pliberku, Vuzenici in zlasti v Slovenj Gradcu, ki je vse do konca prejšnjega stoletja tako kot Pliberk še vedno imel manj kot tisoč prebivalcev. Čeprav je Slovenj Gradec kot sedež okrajnega glavarstva za sodne Okrajne Slovenj Gradec z vsi Mislinjsko dolino do Dravograda, Radlje in Šoštanj z Velenjem imel po letu 1850 pomembno vlogo za precejšnje območje, se je Hugo v njem počutil utesnjenega in se je nerad vračal domov. Tega ni moglo spremeniti niti dejstvo, da ga je mati, ki je umrla istega 1903. leta, preživela za nekaj mesecev.

O materi Katarini tudi sicer v

Spomilih zvemo bistveno manj kot o očetu. Hugovo otroštvo v domačem mestu pa je prikazano nekako do petega leta, ko je začel hoditi v šolo. Sledi le še opis njegovega obiska Modestine družine 1884 v Oeblarnu. Kdor bo torej v Spomilih iskal kaj celovitejšega, bo iskal zaman. Najbrž je ta pomanjkljivost povezana z njihovo usodo. Jože Leskovar jih je v tipkopisu našel v ostankih Wolfove muzejske zbirke na Ptujju, znane še iz časov, ko so nemški okupatorji pripravljali preimenovanje Slovenj Gradca v Hugo Wolf Stadt. Tako pridemo do vprašanja, ali je lastnica rokopisa – Modestina hčerka Kornelija – J. Leskovarju sploh izročila celoten rokopis.

Jože Leskovar je Spominom pripisal strnjen pregled Wolfove glasbene ustvarjalnosti in dodal svoj rodovnik družine Wolf, s katerim je dopolnil nacistični rodovnik W. Rauschenbergerja iz leta 1940, oziroma ga je – bolje rečeno – ovrigel. Knjigo, opremila sta jo Stojan Brezočnik in Edi Koraca, odlikuje tudi lepa fotodokumentacija in že z naslovne strani se spoglejujemo z najstarejšim posnetkom malega Huga iz leta 1864, ko je bil star štiri leta.

Hugo Wolf nedvomno spada med največje glasbenike sveta. Nedvomno je že dozorel čas, da mu slovensko glasboslovje nameni celovito študijo v knjižni obliki. To bo zdaj, ko je L. Spitzer dokončal njegova zbrana dela v skoraj tridesetih zvezkih, celo nekoliko lažje in v predstavljeni knjigi za to lahko vidimo le še dodatno spodbudo.

Franček Lasbaher

ŠENTVID OB GLINI:

3. KULTURNI TEDEN KOROŠKIH SLOVENCEV

Da bo stekel dialog v deželi

Tretji Kulturni teden koroških Slovencev, ki ga skupaj s kulturnim uradom mesta Šentvid ob Glini, kulturnim oddelkom urada koroške deželne vlade ter Slovensko prosvetno in Krščansko kulturno zvezo priredjata Biro za slovensko narodno skupnost pri koroški deželni vladi in ORF, bo letos potekal od ponedeljka, 24., do petka 28. aprila v Šentvidu ob Glini.

Bistven namen tega tedna, prvi je bil v Špitalu ob Dravi, drugi pa lani v Trgu/Feldkirchen, je v okrajnih mestih zunaj dvojezičnega ozemlja Koroške predstaviti razvoj in delovanje koroških Slovencev predvsem na kulturnem področju. Biro deželne vlade za slovensko narodno skupnost s tem izpolnjuje tudi svojo nalogo razvijanja in udejanjanja predlogov in konceptov za sožitje v deželi in za krepitev notranjekoroškega dialoga.

Izkušnje prvih dveh tednov kažejo, da se je pripravljenost za medsebojne stike okrepila, to potrjujejo tudi stiki in partnerstva med slovenskimi in nemško govorečimi kulturnimi skupinami.

Voditeljica Biroja za slovensko narodno skupnost dr. Marija Novak-Trampusch je na predstavitvi dejala, da bo kulturni teden stal okoli 100.000 šilingov, pri čemer pa je razveseljivo, da je uspelo dobiti sponzorje. Vodja slovenskega oddelka pri ORF Mirko Bogataj pa je pod geslom »Če letos srečanje v deželi ne bo uspelo, kdaj potem?« poudaril pomembnost prireditve za dialog v deželi in v tej zvezi spomnil na zelo kritično pisanje koroških medijev o načrtovanih uradnih plebiscitnih proslavah.

Niz prireditev

Prireditve v Šentvidu bojo na več mestih, in sicer v dvorani

gospodarske zbornice, v mestni hiši, v kulturni kleti in v dvorani glavne šole III.

3. Kulturni teden koroških Slovencev bo v ponedeljek, 24. aprila, ob 18. uri odprl zvezni kancler dr. Franz Vranitzky, glasbeni okvir pa bodo prispevali MePZ »Podjuna«, Kvartet »Rož« in ansambel flavt šentviške glasbene šole.

V torek, 25. aprila, ob 18. uri bo v Galeriji v mestni hiši odprta etnografska razstava »Doživeta arhitektura na južnem Koroškem« in ob 19. uri pa v kulturni kleti razstava del Rudija Benetika.

V sredo, 26. aprila, ob 20. uri bo v dvorani delavske zbornice zborovski večer, ki ga bojo oblikovali Singkreis ars musica, Althofeh, MePZ »Zarja« iz Železne Kaple, Ansambel narodne glasbe šentviške glasbene šole in Singkreis Hörzendorf

V četrtek, 27. aprila, ob 20. uri bo v dvorani mestne hiše predavanje univ. prof. dr. Heinz-Dietra Pohla o nemško-slovenskih jezikovnih kontaktih.

Dve prireditvi v petek, 28. aprila, bosta zaključili letošnje kulturne dneve koroških Slovencev.

Dopoldne ob 10. uri bo v glavni šoli III izvedba musicla »Jošt in Jaka«, zvečer ob 20. uri pa bo ansambel »DRAVA« v dvorani gospodarske zbornice

PROSOVIČE

Mariji Scharwitzl v spomin

Pred nedavnim so pri Mariji na Zilji, kjer je bil Ksaver Meško trinajst let župnik in od koder sega pogled na vrhove Viša, Montaža, Višarske gore in Višarj, pokopali gospo Marijo Scharwitzl iz Prosovič. Rajna je bila januarja 1904 rojena v Trenti, kjer se je poročila z J. Preglom. Družina se je pozneje preselila v Puhme pri Rožeku. Ker domača gruda ni nudila možnosti za preživetje, je mož odšel s trebuhom za kruhom na Nizozemsko, kjer pa je umrl. Vdova z dvema otrokoma se je zatekla k sestri in Prosoviče in tam spoznala uglednega in narodno zavednega Gregorja »Gorija« Scharwitzla, ki je bil steber združništva pri Mariji na Zilji in od prve vojne naprej invalid. Leta 1940 sta se poročila in v zakonu se jima je rodilo pet otrok, ki sta jih vzgojila v narodnozavedne in delav-

predstavil uglasbeno liriko koroških slovenskih pesnikov.

Franč Wakounig

ne ljudi. Scharwitzlova družina je bila sploh zelo razgledana in ugledna, v svojih vrstah je imela enega benediktinca in tudi jurista, ki je bil po drugi svetovni vojni zelo aktiven za Slovenski vestnik.

Pogreb Marije Scharwitzlove je potrdil, kako priljubljena je bila in kako jo je družina spoštovala. Vrednote, ki so ji bile vse življenje svete in pomembne, je znala posredovati tudi svojim otrokom in vnukom, kar so med drugim potrjevali slovenski nagrobni venci.

V Prosovičah bojo Marijo Scharwitzl pogrešali, kakor pogrešajo tudi staro lipo, ki jo je pred leti podrl vihar in pod katero so se svojčas zbirali Scharwitzlovi, Napokojevi in drugi slovenski fantje in prepevali domače pesmi ter se nadejali lepše prihodnosti ...

Štiridnevno potovanje v organizaciji Zveze slovenskih žena – bolje rečeno: njene tajnice Milke Kokotove – je bilo lepo in seveda prekratko. Prekratko zato, ker je bilo pač na vsakem koraku kaj čudovito lepega in zanimivega. Italijanska pokrajina velja za zibelko evropske umetnosti, v njenih mestih so bili doma in so delovali umetniki kot so Michelangelo, Leonardo da Vinci, Botticelli, Bernini, Donatello, Dante Alighieri, Petrarca, Boccaccio in cele legije tistih, ki so ustvarili smernice in merila v literaturi in slikarstvu, kakršne poznamo še danes.

50 udeležencev (cela vrsta jih je morala ostati doma, ker ni bilo več prostora) si je ogledalo nekaj znamenitih stavb v Firencah, najprej seveda katedralo in nekdanjo vladarsko hišo Palazzo Vecchio, baptisterij z neprekosljivimi mozaiki in zlatimi vrati, Ponte Vecchio (stari most). Reka Arno se umazana in lena vali skozi mesto, leta 1966 pa je prestopila bregove, uničila ogromno število umetnin in škoda še do danes ni došla popravljena.

Siena, mesto, s katerim so bile Firenze v večni konkurenci, kraljuje na visokem griču in je prav tako biser zase. Tam je bila doma sv. Katarina, patrona Italije. Glavni trg Siene ima obliko ogromne školjke in nekoč so na njegovem spodnjem delu zbirali vodo, ki se je stekala v cisterno. Vsaka palača, vsak vogal je umetnina zase. Skrb za ohranitev nekaj stoletij stare dediščine se prenaša iz roda v rod in reke turistov ne ponehajo ne poleti ne pozimi. Prevzela nas je lepota sienske katedrale iz črnega in belega marmorja, z razkošno okrašeno fasado in notranjostjo. Kakih 30 kilometrov oddaljeno mestece San Gi-

POTOVANJE

Toskana nas je očarala

Udeleženci izleta po Toskani v San Gimignano

mingano slovi po svojih stolpih, ki so jih nekoč gradile plemenitaške in bogate družine iz čistega napuha, in ki v bistvu niso služili nikomur in ničemu, razen da so bili viden simbol moči in veljave. Bogate freske v sangiminganski cerkvi spominjajo na hrastovelske, le da so večje in bolj gosposke. Tam smo lahko nakupili tudi nekaj spominkov, nekaj chiantija in belega vina, pa kakšen izdelek iz alabastra ali pa ročno poslikane skledice in vrče s tipičnimi vzorci.

Kaj bi bila Toscana brez Pise in njenega poševnega stolpa! Stokrat smo ga že videli na fotografijah, pa vendar je človek presenečen, da lahko tak

Najstarejši udeleženec g. Prinčič (92) z ženo zadovoljen v kočiji v Firencati

in čeprav smo bolj gorjanci in vajeni ovinkov, je bilo marsikoga kar malo strah. No ja, glavno, da se Hanzi, šofer Sienčnikovega avtobusa, ni bal, in nas je varno prevažal iz kraja v kraj. Mimo Ravenne, Benetk in spet skozi Videm nazaj na Koroško. Marsikdo je sklenil, da bo šel še kdaj v to čudovito deželo in nadaljeval z ogledi tam, kjer smo zaradi pomanjkanja časa morali nehati.

Zagotovo jo bomo tudi drugo leto marca mahnili v kraje, kamor smo si sicer že vedno želeli, pa nekako nismo nikoli šli. Že vnaprej prisrčno vabljeni!

S. W.

ZAHVALNI PISMI ZVEZI SLOVENSKIH ŽENA

Drage članice Zveze slovenskih žena!

To pismo vam pišem v želji, da vam izrazim veliko HVALA za vašo pomoč. Da bi našla sina, kateremu so sovražniki uničili mladost in življenje, sem z drugim, 13-letnim prišla v Slovenijo. Ker smo bili iz Banjaluke pregnani brez vsega, sem s seboj prinesla samo dve letni bluzi in krili zase ter tri letne majice in pretesne hlače za sina. Prišli so hladni dnevi in mi smo bili goli in boski ter brez denarja.

Takrat ste se pojavile ve, Zveza slovenskih žena. Oblekle ste nas, nas obule in nam podarile blazine, na katerih nismo spali že leto in pol. Pošiljate nam denar, da se, zahvaljujoč vašim plemenitim srcem, slišimo in vidimo z mojim drugim sinom – invalidom.

Upam, da se bom nekoč z mojima sinovoma vrnila domov, da bom tam našla svojega moža živega in zdravega, in da boste tudi ve moje gost-

je, kakor bi si želela, po naših bosanskih običajih. V tem upanju živim in v srcu vas nosim, drage žene iz Koroške.

Še enkrat iskrena zahvala in prisrčen pozdrav od mene in mojih sinov!

*Rabija Imanović,
Zbirni center Tržič*

Spoštovane gospe!

Sem Harisa Šabič, roj. leta 1971 v Bosanski Gradiški. Ko sem leta 1993 prišla v Slovenijo, moje življenje ni imelo več nobenega smisla. Nisem imela več volje do življenja, ker sem morala oditi od doma, od varnosti. Oče in mati sta morala ostati na srbskem območju in sta še danes izpostavljena njihovemu terorju. Znašla sem se sama v tujem svetu. Pri sorodnikih sem dobila posteljo, vendar sem potrebovala nekaj več – smisel življenja. Ko sem zbrala malo več moči, sem se začela boriti. Prvo, kar sem storila, je bilo, da sem začela poučevati na

begunski šoli v Kranju in se hkrati učiti slovenskega jezika. Res sem begunka, vendar nočem biti samo to, ker si tega nisem izbrala sama. V svojem življenju bi rada storila kaj več, nočem, da bi šlo mimo mene. Odločila sem se in se vpisala na Visoko šolo za zdravstvo, smer zdravstvena nega. Ta poklic sem si izbrala zato, ker želim pomagati ljudem. Študiram in hkrati poučujem v begunski šoli v Kranju, in čeprav za to ne dobim plačila, vztrajam, ker bi otroke poleg fizike in matematike rada naučila, da morajo imeti voljo do življenja in da bodo samo tako lahko dosegli svoje življenjske cilje.

Iz vsega srca se vam želim zahvaliti, da ste mi pomagale v času, ko mi je bilo najtežje. Pomagale ste mi z denarjem in mi tudi preko tega vlile upanje, da na svetu nisem sama.

Svetloba je spet v mojem življenju, smisel obstaja. Hvala vam še enkrat, ker me podpirate v mojih željah in težavah.

Harisa Šabič, Kranj

70-LETNICA V TRGU

Stanko, mnogo zdravja!

V vasi Rottendorf pri Trgu/Feldkirchen bo 17. aprila obhajal svojo 70-letnico naš rojak Stanko Konec.

V Slovenskih Konjicah, kjer se je rodil, je Stanko preživljal trdo otroštvo. Ker ni bilo dovolj kruha za številno družino, ga je mati z devetimi leti poslala na Koroško, kjer je pri njenih starših v rožanskih Svečah našel nov dom. Vendar je tudi tam ostal inozemec in bil zato kot tak po prihodu nacizma poslan na prisilno delo v Celovec.

Po osvoboditvi l. 1945 se je v Svečah takoj vključil v takratno narodno gibanje. Udeleževal se je predvsem v mladinski organizaciji in pozneje tudi v domačem SPD »Kočna«. Ko pa sta mu leta 1949 drug za drugim umrli stari oče in stara mati, je Stanko ostal brez doma in je moral s trebihom za kruhom na tuje.

Na tej poti se je končno ustavil v Trgu, kjer si je našel življenjsko družico in odprl mizarstvo delavnico, ki jo je s strokovnim znanjem in z veliko

marljivostjo iz skromnih začetkov razvil v ugledno podjetje, ki ga sedaj vodi njegov sin. V vasi Rottendorf nad Trgom pa sta si z ženo Erno zgradila lep dom, kjer se rada srečuje njuna družina – sin in hčerka z družinama, ki skupaj štejeta sedem vnukov.

Čeprav pretežen del svojega življenja prebiva v nemškem okolju, je Stanko bil in ostal zvest svojemu rodu. Ko je bil v Celovcu ustanovljen Koroški partizanski pevski zbor, se mu je kot navdušen pevec in predan protifašist kmalu pridružil tudi Stanko ter vsa leta delovanja ostal zvest in aktiven član. Tudi sicer Stanko rad zahaja v našo družbo, na naše prireditve in prebira naš tisk. Predvsem pa je ostal povezan z rodnimi Konjicami in s poznejšim domom, s Svečami.

Pred kratkim je moral Stanko iskati pomoč v bolnici, kjer je bil operiran. Zato naše čestitke ob njegovem življenjskem prazniku povezujemo z iskrenimi željami za uspešno zdravljenje!

PRIREDITVE

SOBOTA, 15. 4.

- RADIŠE – SPD »Radiše«
21.30 Velikonočna baklada, zbirališče v Zg. Rutah pri družini Lampichler (pd. Puhvu)

PONEDELJEK, 17. 4.

- VELINJA VAS, gostilna Knaberle (Seher) – SPD »Bilka«
10.30 Šahovski turnir
HODIŠE, v grajski štali – SPD »Zvezda«
19.30 Peter Turrini: Ta nori dan; gostuje igralna skupina SPD »Radiše«
ŽELEZNA KAPLA, v farni dvorani – SPD »Zarja«
20.00 Žarko Petan: Poslednja vojna njegovega veličanstva; ponovitev. Igrajo domači igralci.

TOREK, 18. 4.

- CELOVEC, v Pastoralnem centru, 10.-Okt.-Str. 10 – Kat. prosveta
18.30 Knjižne presoje
TINJE, v Domu
19.00 »S plesom v pomlad«, plesni tečaj z G. Krištofom
TINJE, v Domu
19.30 Odprtje razstave del Garya Bukovnika iz New Yorka

SREDA, 19. 4.

- PLIBERK, v kletni dvorani Posojilnice – SPD »Edinost« in Društvo slovenskih pisateljev v Avstriji
20.30 Literarni večer z domačimi avtorji; brali bodo Herman Germ, Anita Hudl, Gustav Januš, Lenčka Kupper, Nežka Lubas, Kati Marketz, Janko Messner in Kristijan Močilnik.
S kitaro spremlja Janez Gregorič.

ČETRTEK, 20. 4.

- TINJE, v Domu
18.00 do 19.30 Jezikovni pogovori, vodi dr. France Vrbinc, Sreje. Nadaljnji termini: 27. 4., 4. in 11. 5. Prijave na Dom v Tinjah 04239/26 42
TINJE, v Domu
18.30 Seminar »Obveščanje javnosti v moji fari«, vodita Hanzl Tomažič (Nedelja), Luka Scheinig (škofija), spremlja Pavel Zablantnik (župnijski sveti). Rok prijave do 16. aprila.

PETEK, 21. 4.

- CELOVEC, Südbahngürtel 24 – klagensfurter ensemble, SPZ
20.00 Janko Messner: »XY ungelöst«; monodrama. Inscenacija in igra Marijan Hinteregger (nem.)

SOBOTA, 22. 4.

- DUNAJ, 1010, Herreng. 5 – Österr. Ges. f. Literatur
18.00 Literarni večer s Ferijem Lainščkom
SVEČE, v stari šoli – SPD »Kočna«
19.30 Redni občni zbor društva. Po občnem zboru bo prof. Štefan Pinter povezoval in komentiral osebna doživljanja domačinov ob koncu druge svetovne vojne. Zato so zanesljive udeležbe naprošeni še posebej tisti člani, ki so doživljali konec vojne v teh krajih.
CELOVEC, Südbahngürtel 24 – klagensfurter ensemble, SPZ
20.00 Janko Messner: »XY ungelöst«; monodrama. Inscenacija in igra Marijan Hinteregger (nem.)
BILČOVŠ, v avli lj. šole – SPD »Bilka«
20.00 Mednarodno zborovsko srečanje; sod. Moški komorni pevski zbor iz Wiesbadna, Slovenski madrigalisti iz Ljutomer, MoPZ in MePZ Bilka

NEDELJA, 23. 4.

- BELJAK, oranžerija v hotelu Post
20.00 Literarna Matineja z Augustom Walzlom

PONEDELJEK, 24. 4.

- CELOVEC, Südbahngürtel 24 – klagensfurter ensemble, SPZ
20.00 Janko Messner: »XY ungelöst«; monodrama. Inscenacija in igra Marijan Hinteregger (nem.)

TOREK, 25. 4.

- CELOVEC, na Novem trgu – AWOLL
Akcija Awoll »Problemi na stanovanjskem trgu«
CELOVEC, Waldorfschule, Wilsonstr. 11
15.00 Lutkovna igra »Peter Klepec«, gostuje lutkovna skupina »Tri« iz Kranja
TINJE, v Domu
19.30 Literarno srečanje v Tinjah: Aleksander Peršolja: Stih s Krasa, vodi Horst Ogris, ORF

SREDA, 26. 4.

- CELOVEC, Hiša ÖGB, Bahnhofstr. 44 – AWOLL
19.00 Podijska diskusija »Pravica stanovati«

KULTURNI TEDEN KOROŠKIH SLOVENCEV

od 2. do 28. 4. 1995 v Šentvidu ob Glini

PONEDELJEK, 24. 4.

- Dvorana gospodarske zbornice
18.00 Odprtje – Kulturnega tedna koroških Slovencev – Zvezni kancler dr. Franc Vranitzky. Glasbeni okvir: MePZ »Podjuna«, Pliberk, Kvartet »Rož«, Ansambel flavt šentviške glasbene šole.

TOREK, 25. 4.

- Galerija v mestni hiši
18.00 Odprtje etnografske razstave »Doživeta arhitektura na južnem Koroškem«
Kulturna klet
19.00 Odprtje razstave del Rudija Benétika. Razstavi sta odprti od srede do petka, od 8.00 do 16.00 ure.

SREDA, 26. 4.

- Dvorana delavske zbornice
20.00 Zborovski zvečer – sodelujejo: Singkreis ars musica, Althofen, MePZ »Zarja«, Železna Kapla, Ansambel narodne glasbe šentviške glasbene šole, Singkreis Hörzendorf.

ČETRTEK, 27. 4.

- Dvorana mestne hiše
20.00 Predavanje »Nemško-slovenski jezikovni kontakti« univ. prof. dr. Heinz-Dieter Pohl

PETEK, 28. 4.

- Dvorana gospodarske zbornice
20.00 Ansambel Drava »Vse je pesem«, uglasbena lirika koroških slovenskih pesnikov

OKVIRNI PROGRAM

- Dvorana glavne šole 3
10.00 Musical »Jošt in Jaka«

Prireditelja: Biro za slovensko narodno skupnost pri Uradu deželne vlade, ORF

SEMINAR

Inštitut za šolsko pedagogiko celovške univerze in zvezni pedagoški inštitut prireja skupno intenzivni seminar za dvojezične učitelje in učiteljice na temo »Dvojezično alfabiziranje in dvojezična vzgoja. Referentki: dr. Monika Nehr in dr. Edeltraud Karavoli iz Berlina
Kraj: Fernstudieninstitut (IFF), Sterneckstraße 15, Celovec, v avli
Čas: Od ponedeljka, 24. 4., do sobote, 29. 4. 1995, od 14. do 18. ure
Če je le mogoče, se prijavite pri dr. Vladimirju Wakounigu, Institut für Schulpädagogik, Universität Klagenfurt-Celovec, A-9022 ali pa telefonsko 0463-2700/558 oz. 563.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA
prireja tri abonmajske predstave (komedije)
v obnovljeni stari šoli v Šentjanžu v Rožu po zelo ugodni ceni 200 sil.

Petek, 28. 4. 1995, ob 20.00

Miro: Gavran: **Mož moje žene**
gostuje Moje gledališče iz Ljubljane

Petek, 5. 5. 1995, ob 20.00

Marco Antonio de la Parra Calderon:
Prikrita opolzčnost vsakdana
gostuje Slovensko ljudsko gledališče Celje / Oderpododrom

Petek, 19. 5. 1995, ob 20.00

Zoran Hočevar: **Smejči**
gostuje Slovensko ljudsko gledališče Celje / Oderpododrom

SV čestita:

Gospe **Eriki Wrolich** iz Loč pri Baškem jezeru za okrogli jubilej; pevcu Hodiškega okteta in njegovemu dirigentu, **Štefanu Sabotniku** in **Tomažu Sabotniku**, za 30. pomlad; **Mariji Sadovnik** iz Čepič pri Globasnici za dvojni praznik; **Simoni Rovšek** in **Karliju Krautzerju** iz Kvarteta Rož za rojstna dneva; **Micki Messner** iz Doba pri Pliberku za rojstni dan; gospodu **Franciju Kastrunu** iz Železne Kaple za 60. rojstni dan in god; gospe **Mariji Peteršinek** z

Brega pri Žvabeku za rojstni dan; gospe **Lenčki Koletnik** za rojstni dan; članom društva upokojenecv Sele – **Stanki Pegrin** s Šajde, **Lenčki Wassner** z Borovnice in **Hermannu Hriberniku** iz Grabna; gospe **Heleni Dovjak** iz Grabna za dvojni praznik; gospodu **Rudiju Gabrielu** iz Lipe pri Hodišah za častiljivo 80-letnico; **Tanji Kušej** in **Tanji Rogaunik**, z Blata in Radiš, za deveto in enajsto pomlad; gospodični **Angeliki Polesnik** iz Vogrč za 15. rojstni dan; gospe **Mariji Perdacher** iz Holbič za rojstni dan.

Dober dan, Koroška

NEDELJA, 16. 4.

9:05 ORF 2

PONEDELJEK, 17. 4.

16:20 TV SLO 1

PREDVIDENA VSEBINA

- Pisana lisa na velikonočni mizi: Pirhi kot izraz veselja
- Velikonočno jagnje: Simbol žrtve.
- Vstajenje in življenje: O velikonočnih praznikih razmišlja teolog dr. Peter Fantur.
- Omanov spomenik žrtvam nasilja in vojne v Mohorjevi hiši.
- Kratek čas za dolgo zimo: Toni Valentinitš oblikuje preproge
- Koroški derbi v regionalni ligi: WAC – SAK.
- »Tour 95 – lepote pri sosedih«. Nagradni natečaj nudi tudi vam možnost brezplačnega dopusta.

Radio Koroška

SLOVENSKE ODDAJE

Četrtek, 13. 4.

- 18.10 Rož – Podjuna – Zilja

Petek, 14. 4.

- 18.10 Kulturna obzorja

Sobota, 15. 4.

- 18.10 Od pesmi do pesmi – od srca do srca

Nedelja, 16. 4.

- 6.30 Praznična
18.00 Praznična

Ponedeljek, 17. 4.

- 6.30 Dobro jutro na Koroškem
18.00 Glasbena

Torek, 18. 4.

- 18.10 Otroška oddaja

Sreda, 19. 4.

- 18.10 Društva se predstavljajo
21.04 22.00 Srednjeevropski obzornik.

SLOVENSKI VESTNIK

Uredništvo

Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/51 43 00-30, 33, 34 in 40
faks 0 46 3/51 43 00 71.

Usmerjenost lista

seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

Uredniki

Jože Rovšek, Sonja Wakounig,
Franc Wakounig

Izdajatelj in založnik:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Tarviser Str. 16
9020 Celovec/Klagenfurt
tel. 0 46 3/51 43 00, faks 0 46 3/51 43 00 71

Tisk

Založniška in tiskarska družba z o. j.
Drava, Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/50 5 66, faks 0 46 3/51 43 00 71

REGIONALNA LIGA

Ob koncu le neodločeno

SAK - Marchtrenk
2:2 (2:0)

SAK: Preschern, Wölbl, F. Sadjak, Blajs (55. S. Sadjak), Sumberac, M. Sadjak, Eberhard, Petschenig (Paulitsch), Pihorner, Lippusch
Gola za SAK: Lippusch (28.), Eberhard (38.)

SAK zapravljal jasno vodstvo

V prvi prvenstveni tekmi na domačih tleh (na celovškem mestnem stadionu) slovenski nogometaši niso uspeli nadaljevati z vrsto zmag. Čeprav je po prvem polčasu kazalo, da bodo nasprotnika iz Marchtrenka gladko premagali, so prednost dveh golov zapravili v drugem polčasu.

Po začetnih težavah je po lepi podaji **Marjana Sadjaka Hermanu Lippuschu** uspel prvi gol za SAK. Ko je nekaj minut pozneje zatresel nasprotnikovo mrežo še **Wolfgang Eberhard**, je kazalo, da je Marchtrenk že premagan.

Sakovci pa so najbrž pozabili, kako je bilo proti Marchtren-

Veselje ob vodstvu 2:0 je žal trajalo le kratek čas

SAK v soboto čaka WAC

V soboto, 15. 4. 1995, na krstnico, mora SAK v goste v Wolfsberg. Se še spominjamo zadnje tekme, ko so navijači pokazali, kakšno protislovensko vzdušje še vedno vlada na Koroškem? Lani se je tekma končala s 3:1 za SAK in igralci so po slabi tekmi v Celovcu obljubili boljšo proti WAC. Tekma se bo začela ob 17. uri.

Po tekmi:

Rade Savić, ki je moral zaradi rdečega kartona tekmo spremljati s klopi, je po tekmi dejal: »Vsi so bili preveč prepričani v zmago, zato v drugem polčasu niso bili s polno koncentracijo pri stvari. Bolje bi bilo, da bi vodili le z 1:0, potem bi tekmo jemali bolj resno.«

Trener dr. Ivan Ramšak je predvsem svoji menjavi, ki sta pri gledalcih vzbudili nejevoljo, razložil takole: »Menjal sem, ko je bil rezultat že 2:1, ko smo tekmo že prepustili. Z menjavo Blajsa s Simonom Sadjakom, sem hotel doseči, da bi se Wölbl lahko pomaknil v sredino, da bi v zvezi pomiril tekmo. Žal pa Wölbl nikakor ni izpolnil mojih pričakovanj, temveč se je nekje skrival. Da pa je tokrat povsem izpadel še Sumberac, je še dodatni problem.

Moštvo je že od vsega začetka drugega polčasa nekako »prosilo« nasprotnikov zadel! In ta gol so nam končno tudi dali.

Drugo menjavo – namesto Petschniga je prišel v igro Paulitsch – pa lahko razložim takole: Petschenig je prvi polčas igral kar dobro, ker je pomagal tudi zadaj, spredaj pa ni bil dovolj učinkovit. Ko mu je v drugem polčasu pojenjala moč, sem se odločil, da namesto njega pošljem v igro Paulitscha. Seveda bi lahko zamenjal tudi Pihornerja, vendar menim, da je pri standardnih situacijah precej bolj nevaren kot Petschenig.

Uwe Paulitsch se je vključil

v tekmo ob zelo neugodnem trenutku in se ni znašel, kar pa ni njegova krivda.

V drugem polčasu se je zgodilo prav to, pred čemer sem moštvo svaril v odmoru. Seveda pa je manjkalo malo sreče, ki pa si je tokrat nismo zaslužili. Prav drugi zadel je bil tipičen za potek tekme. Če gre že vse narobe, dobiš takšen gol, kakršnega sicer ne bi.

Še enkrat odigrati tako slab polčas, nam najbrž ne bo uspelo!«

NOGOMET

OSTALI REZULTATI:

PODLIGA VZHOD

Bilčovs - St. Leonhard 3:1

Bilčovščani so zaslužno premagali St. Leonhard in si zmago zagotovili že v prvem polčasu. Z dvema hitrima goloma, v 10. minuti je zadel Smeraldo, v 13. pa Andrejčič, je Bilčovs pokazal, kdo je gospodar na igrišču. V 57. minuti pa je za končni rezultat poskrbel Ramusch.

Vetrinj - Globasnica 0:0

Točka je bila cilj Globašanov v Vetrinju in to so tudi dosegli. S tem so proti neposrednemu nasprotniku za obstoj v ligi osvojili vsaj eno točko.

1. RAZRED D

Dobrla vas - Železna Kapla 1:2

Šmihel - Frantschach 0:1

Sele - Šentpavel odpo-
vedano

2. RAZRED E

SAK II - KAC 1:0
Marjan Smid, igralec prve ekipe, je tokrat pomagal SAK II s svojim golom v prvem polčasu do zmage nad KAC.

KOŠARKA

Junijori SAK tretji na Koroškem

V zadnji tekmi za tretje mesto so juniorji SAK gladko premagali moštvo iz Wolfsberga s 68:48. S tem so si zagotovili tretje mesto in dokaj uspešno končali prvenstvo. Vsi pa že z zanimanjem pričakujemo odločilno tekmo za prvo mesto pri mladincih, kjer imajo slovenski

košarkarji še vse možnosti.

ODBOJKA

Odbojkarice slovenske gimnazije so na koroškem šolskem prvenstvu osvojile odlično tretje mesto. Več o poteku tega prvenstva bomo poročali v enih izmed prihodnjih števil.

SMUČANJE

Daniel odličen v Italiji Šentjanščani zadovoljni s sezono

Prav ob koncu tekmovalne sezone je šentjanški smučar Daniel Užnik tekmoval še v Sanktatarini v Italiji, kjer se je pretekli teden kot gost udeležil italijanskega mladinskega prvenstva v smuku in superveleslalomu. Od ponedeljka do petka so opravili po dve vožnji v obeh disciplinah.

V izredno močni konkurenci, startali so tudi člani A-moštva kot Gedina in drugi, je bil Daniel v superveleslalomu najboljši mladinec, torej pred italijanskim prvakom in celo pred dobitnikom zlate medalje na juniorskem svetovnem prvenstvu v Lillehammerju.

V pretekli sezoni je Daniel vozil na 46 FIS tekmah (15 veleslalomov, 13 slalomov, ostalo pa superveleslalom in smuk). V seštevku vseh rezultatov je dosegel najboljše rezultate v svojem razredu, in sicer je v superveleslalomu na prvem, v veleslalomu in slalomu na drugem, v smuku pa na tretjem mestu skupne uvrstitve. Za prihodnje leto ima v načrtu intenzivnejši trening slaloma, saj ga smatra za najbolj plemenito smučarsko disciplino, poleg tega pa bo več tekem vozil tudi za evropski pokal.

Nasploh pa so letos šentjanški smučarji v celoti lahko s sovjimi rezultati zelo zadovoljni. Tudi z vremenom so imeli več sreče, saj so lahko po več letih vadili in tekmovali na Rutah. Na prijateljskem srečanju treh dežel so mladi, ki jih vodi Hanzi Pschaidler, osvojili pokal, v skupni rožanski uvrstitvi pa so moštveno drugi za Borovljani.

Nadalje pa je treba omeniti tudi nekaj odličnih posameznih

ŠAH / DRŽAVNO PRVENSTVO

Uspešen štart Dunje Lukan

Uspešen štart Dunje Lukan na državnem šahovskem prvenstvu v Linzu: mlada šahistka Slovenske športne zveze je po drugem kolu v skupini deklet pod 18 let prevzela vodstvo na lestvici. V prvem kolu je remizirala z drugo najmočnejšo igralko v skupini Mitschnigovo,

tekmovalcev in tekmovalk:

Tatjana Zablatnik je postala v svoji skupini deželna šolarska prvakinja in prvakinja ASKÖ, predvsem v drugi polovici sezone ji je šlo odlično tudi na tekmah v Podkloštru, Katschbergu in drugje.

Birgit Filipič je bila odlična v prvem delu sezone. Osvojila je naslov koroške prvakinja ASKÖ v superslalomu, zmagala pa je še na Mokrinah in Katschbergu.

Silvana Oraže je zmagala v slalomu na Koralpah, na Peci, na koroškem prvenstvu pa je bila v svoji skupini druga.

Markus Vouk je postal koroški šolarski prvak v Kleinkirchenu, zmagal na Peci in dosegel odlične rezultate na Nižjem Avstrijskem in Štajerskem. Z njimi in zbranimi točkami upravičeno upa na uvrstitev v koroški B-kader.

Enake upe goji tudi **Brigitte Esel**. Na Mokrinah je enkrat zmagala, drugič pa je bila peta, odlične rezultate pa je dosegla tudi na Simonhöhe, v Podkloštru, na Peci, na Rutah pa je bila celo najboljša dneva.

Poleg naštetih tekmovalcev šentjanškega »A-kadra« naj omenimo še odlične rezultate **Karin Kruschitz**, **Martina Sleika** ter **Katrin Rust**, ki je osvojila Rožanski pokal.

Med mlajšimi, ki že kar pridno obirajo pota svojih vzornikov pa z dobrimi rezultati kažejo svojo nadarjenost in pridnost Isabela Sablatnik, Nadja Kues, Bianca Gentelini, Mihi Sablatnik, Markus Maierhofer in Roman Stingler. Tudi o njih bomo verjetno kmalu slišali.

J. R.

Kuža Ivo, maskota igralcev SAK, »pridobljena« na treningu v Istri

ku v zadnji tekmi v gosteh. Takrat je vodil Marchtrenk z 2:0, slovenskim nogometašem pa je še uspelo izenačiti. Tega pa so se najbrž spomnili Marchtrenkčani.

V drugem polčasu so igralci SAK začeli premalo iniciativno in so že po desetih minutah prejeli gol. To jih je zmedlo, gostom pa dalo novega poleta. Po usodni napaki **Valdija Sumberaca**, kateremu je nasprotnik odvezel žogo in akcijo nekako po sreči zaključil z golom. SAK je sicer še imel priložnost za zmagoviti gol, pravtako pa so tudi na drugi strani imeli gostje še možnost odnesti obe točki iz Celovca.

Na lestvici s tremi točkami prednosti

Ker je v soboto beljaški SV premagal najhujšega nasprotnika SAK Voitsberg, bi lahko imel SAK v primeru zmage že štiri točke naskoka. Kljub temu pa sedaj vodi s prednostjo treh točk.

vo, v drugem pa premagala so tekmo iz Štajerske. Na sporedu je sedem kol, osvojitve naslova državne prvakinja bi pomenilo kvalifikacijo za svetovno prvenstvo, naslov viceprvakinja pa nastop na evropskem prvenstvu, ki bo letos v Parizu.

I. L.

POSOJILNICA-BANK

*Vaš domači partner
v vseh
denarnih zadevah*

ZADRUGA-market

*Vaš ugoden
nakup
v neposredni bližini*

**Vsem
prijateljem
in strankam
želimo
vesele
velikonočne
praznike**

